

I osa: OECD suunised rahvusvahelistele ettevõtjatele vastutustundliku äritegevuse kohta

Tekst ja kommentaarid

Sissejuhatus

1. OECD suunised rahvusvahelistele ettevõtjatele vastutustundliku äritegevuse kohta (edaspidi „suunised“) on valitsuste soovitusel rahvusvahelistele ettevõtjatele. Suuniseid järgivate valitsuste eesmärk on soodustada ettevõtjate positiivset panust majanduse, keskkonna ja sotsiaalsesse arengusse ning vähendada kahjulikke mõjusid suunistes käsitletud teemadele, mis võivad olla seotud ettevõtja tegevuse, toodete ja teenustega. Vastutustundlik äritegevus võib võimaldada luua ülemaailmsel turgudel võrdsed võimalused, edendada dünaamilist ja hästi toimivat ärisektorit ning suurendada ettevõtjate panust säästva arengu tulemuste saavutamisse, sealhulgas lahendustesse, mis aitavad kliimamuutustega tegeleda ja neile reageerida.
2. *Suunised* on osa OECD rahvusvaheliste investeringute ja rahvusvaheliste ettevõtjate deklaratsioonist [[OECD/LEGAL/0144](#)]. Suuniseid järgivad valitsused võtavad siduva kohustuse edendada nende tõhusust kooskõlas nõukogu otsusega rahvusvaheliste ettevõtjate vastutustundlikku äritegevust käsitlevate OECD suuniste kohta [[OECD/LEGAL/0307](#)]. Vastutustundliku äritegevuse riiklikel kontaktpunktidel on selles keskne osa.
3. Suuniste eesmärk on edendada vastutustundlikku kaubandust ja investeerimist ning seeläbi mitmekordistada kaubandusest ja investeringutest saadavat kasu pideva kaasamise ja täiustamise kaudu kõigil maailma turgudel. Rahvusvaheline kaubandus ja investeringud tugevdavad ja süvendavad sidemeid maailma riikide ja piirkondade vahel ning toovad olulist kasu, mida on ühiskonnale vaja säästva arengu tulemuste saavutamiseks, sealhulgas rohkemate ja paremate töökohtade loomine, oskuste arendamine, elujärke parandavate toodete ja teenuste pakkumine, standardid ning juurdepääs rahastusele ja tehnoloogiale, mis on vajalik digi- ja rohepöördeks.
4. Suunised väljendavad järgijate ühiseid ootusi oma riigis tegutsevate või riigist pärit ettevõtjate vastutustundlikule äritegevusele ning annab autoriteetse pidepunkti ettevõtjatele ja teistele huvirühmadele. Neis soovitatakse ettevõtjatel rakendada riskipõhiseid hooldusmeetmeid, et teha kindlaks suunistes käsitletud teemade tegelikud ja võimalikud kahjulikud mõjud ning neid ennetada, leevendada ja selgitada, kuidas nad nendega tegelevad. Sellega seoses täiendatakse ja tugevdatakse suunistega erasektori ja avaliku sektori jõupingutusi vastutustundliku äritegevuse määratlemisel ja rakendamisel.
5. Suunistes sätestatakse vastutustundliku äritegevuse vabatahtlikud põhimõtted ja standardid, mis on kooskõlas kehtivate seaduste ja rahvusvaheliselt tunnustatud standarditega. Suunistes käsitletud teemad võivad olla reguleeritud riikliku õiguse ja rahvusvaheliste kohustustustega. Suunistes esitatakse soovitusel vastutustundliku äritegevuse kohta, mis võivad minna kaugemale sellest, mida ettevõtjad on seadusega kohustatud järgima. Valitsuste soovitusel, et ettevõtjad järgiksid suuniseid, erineb juriidilise vastutuse ja jõustamise küsimustest.
6. Rahvusvaheliste ettevõtjate suutlikkus edendada säästvat arengut suureneb olulisel määral, kui kauplemine ja investeringud toimuvad avatud, konkurentsivõimelistel ja nõuetekohaselt reguleeritud turgudel, kus valitseb õigusriik ja kaitstakse kodanikuruumi. Valitsustel on oluline osa suuniste tõhusa rakendamise toetamisel, luues muu hulgas soodsa poliitilise keskkonna vastutustundlike äritavade juhtimiseks, toetamiseks ja edendamiseks. Poliitika sidusus riiklikul ja rahvusvahelisel tasandil võib soodustada vastutustundliku äritegevuse algatuste joondamist ja ühtlustamist. Arukas kombinatsioon valitsuse meetoditest ja meetmetest, mis võivad hõlmata nii kohustuslikke kui ka vabatahtlikke

meetodeid, suutlikkuse suurendamist ja muid kaasnevaid meetmeid, on siinkohal asjakohane. Vastutustundlikku äritegevust käsitlevate konkreetsete poliitikate, õigusaktide ja muude meetmete väljatöötamist kujundatakse iga riigi poliitika- haldus- ja õiguskontekstis.

7. Rahvusvahelise äritegevuse poliitilises, majanduslikus, keskkondlikus, sotsiaalses, füüsilises ja tehnoloogilises maailmas on toimumas kaugeleulatuvad ja kiired muutused. Suunised on välja töötatud selliste muudatuste kajastamiseks. Viimastel aastakümnetel on rahvusvahelise kaubanduse ja rahanduse osatähtsus maailmamajanduses märkimisväärselt kasvanud. Suured ettevõtjad moodustavad ikka peamise osa rahvusvahelisest kaubandusest ja investeringutest, samas on suurenenud ka väikeste ja keskmise suurusega ettevõtete (VKE) piiriülene kaubandus ja investeringud ning neil ettevõtjatel on nüüd rahvusvahelistel turgudel märkimisväärne osa. Rahvusvahelised ettevõtjad, nagu ka nende kodumaised analoogid, on arenenud kasutama oma tegevustes suuremat hulka äriilisi korraldusi ja organisatsioonilisi vorme. Tehnoloogia areng, strateegilised liidud ja tihedamad suhted tarnijate ja töövõtjatega kipuvad ettevõtja piire hägustama. Rahvusvaheliste ettevõtjate struktuuri kiire areng kajastub ka nende tegevuses tähtsava turumajandusega riikides ja arengumaades, mille osakaal piiriüleses kaubanduses ja investeringutes kasvab. Tähtsava turumajandusega riikides ja arengumaades on rahvusvahelised ettevõtjad mitmekesistunud, tegutsedes lisaks esmatootmisele ja kaevandustööstusele ka montaaži, siseturu arenduse ja teenuste vallas.

8. Majandusmuutuste olemus, ulatus ja kiirus on esitanud ettevõtjatele ja nende huvirühmadele uusi strateegilisi katsumusi. Konkurentsijõud on tihe ja rahvusvahelised ettevõtjad seisavad silmitsi mitmesuguste õiguslike, sotsiaalsete ja regulatiivsete tingimustega. Paljud rahvusvahelised ettevõtjad on näidanud, et äritegevuse kõrgete standardite järgimine käib käsikäes kasvu ja kasumikkusega. Ettevõtjad rakendavad üha enam ärimudeleid, mis taotleavad säästvat arengut ning toetavad majandus-, keskkonna- ja sotsiaaleesmärkide sidusust. Ettevõtjad on edendanud ka sotsiaalset dialoogi selle üle, mis on vastutustundlik äritegevus, ja teinud koostööd huvirühmadega, sealhulgas mitut huvirühma hõlmavate algatuste raames, et töötada välja juhised vastutustundliku äritegevuse kohta.

9. Suuniste vastuvõtmine 1976. aastal ja nende hilisemad uuendused peegeldavad ettevõtjate suurenenud nõudlust vastutustundliku äritegevuse põhimõtete ja standardite järgimise järele. Selle arengu alguseks võib lugeda Rahvusvahelise Tööorganisatsiooni (ILO) tööd kahekümnenenda sajandi alguses. Teine oluline sündmus oli ÜRO inimõiguste ülddeklaratsiooni vastuvõtmine 1948. aastal. Sellele järgnes paljude vastutustundliku äritegevuse valdkondade jaoks asjakohaste standardite pidev väljatöötamine. OECD on sellele protsessile olulisel määral kaasa aidanud, töötades välja standardeid, mis hõlmavad valdkondi, nagu keskkond, korruptsioonivastane tegevus, tarbijate huvid, äriühingu üldjuhtimine, teadus, tehnoloogia ja innovatsioon ning maksundus.

10. Suunised jäävad juhtivaks rahvusvaheliseks vastutustundliku äritegevuse edendusvahendiks. Suuniseid järgivad valitsused on pühendunud koostööle üksteise ja teiste valitsustega, et edendada suuniste rakendamist koostöös paljude ettevõtjate, ametiühingute ja muude valitsusväliste organisatsioonidega, mis tegutsevad omal moel sama eesmärgi nimel.

I. Mõisted ja põhimõtted

1. Suunised on valitsuste ühised soovituselised rahvusvahelistele ettevõtjatele. Nendes on toodud heade tavade põhimõtted ja standardid, mis on kooskõlas kohaldatavate õigusnormide ja rahvusvaheliselt tunnustatud standarditega. Suuniste järgimine on ettevõtjatele vabatahtlik ja neil ei ole õiguslikku jõudu. Sellegipoolest võib mõni suunistes käsitletud teema olla reguleeritud ka riikliku õiguse või rahvusvaheliste kohustustega.
2. Ettevõtjate kõige tähtsam kohustus on järgida riiklike seadusi. Suunised ei asenda riiklike õigusakte ega eeskirju ning neid ei tohiks ka sel viisil käsitleda. Valitsuste suutmatus järgida suunistega kooskõlas olevaid põhimõtteid ja standardeid või nendega seotud rahvusvahelisi kohustusi ei vähenda ootust, et ettevõtjad suuniseid järgiks. Kuigi suunised ulatuvad paljudel juhtudel seadustega nõutavast kaugemale, ei ole nende eesmärk panna ettevõtte olukorda, kus see seisab silmitsi vastuoluliste nõuetega. Kuid riikides, kus riigisiseseid seadusi ja määrusi on vastuolus suuniste põhimõtete ja standarditega, peaksid ettevõtjad otsima põhimõtete ja standardite täielikuks järgimiseks viise, mis ei ole riiklike seadustega vastuolus.
3. Kuna rahvusvaheliste ettevõtjate tegevus ulatub üle maailma, peaks rahvusvaheline koostöö selles vallas laienema kõikidele riikidele. Suuniseid järgivad valitsused innustavad nende territooriumil tegutsevaid või seal pärit ettevõtjaid järgima suuniseid kõikjal, kus nad tegutsevad, võttes samas arvesse iga asukohariigi eripära.
4. Suunistes ei nõuta rahvusvaheliste ettevõtjate täpset määratlust. Kuigi suunised võimaldavad laiaulatuslikku käsitlusviisi, et teha kindlaks, milliseid üksusi võib suuniste tähenduses pidada rahvusvahelisteks ettevõtjateks, on ettevõtja struktuuri või tegevuste rahvusvaheline iseloom ja selle äriiline vorm, eesmärk või tegevus peamised tegurid, mida siinjuures arvesse võtta. Need ettevõtjad tegutsevad kõigis majandussektorites. Need hõlmavad tavaliselt ettevõtjaid või muid majandusüksusi, mis on asutatud rohkem kui ühes riigis ja on omavahel nii seotud, et võivad oma tegevust mitmel viisil koordineerida. Kuigi üks või mitu neist üksustest võivad avaldada märkimisväärset mõju grupi teiste üksuste tegevusele, võib ühe rahvusvahelise ettevõtja autonoomia aste kontsernis teise omast suuresti erineda. Omand võib olla eraomand, riigiomand või nende kombinatsioon. Suunised on ette nähtud kõigile rahvusvahelise ettevõtja üksustele (emaettevõtted ja/või kohalikud üksused). Vastavalt nende vastutuse tegelikule jaotusele eeldatakse erinevatel üksustel koostööd ja üksteise abistamist, et hõlbustada suuniste järgimist.
5. Suuniste eesmärk ei ole rahvusvaheliste ja kodumaiste ettevõtjate erinev kohtlemine, vaid need järgivad üldist head tava. Seetõttu oodatakse rahvusvahelistelt ja kodumaistelt ettevõtjatelt ühesugust käitumist, kui suunised on mõlema jaoks asjakohased.
6. Valitsused soovivad järgida suuniseid võimalikult suures ulatuses. Tunnistades, et väikestel ja VKE-del ei pruugi olla suurte ettevõtjatega samu võimalusi, soovivad suuniseid järgivad valitsused VKE-del siiski neist võimalikult suures ulatuses kinni pidada.

7. Suuniseid järgivad valitsused ei tohiks suuniseid kasutada proteksionistlikel eesmärkidel ega viisil, mis seab kahtluse alla riigi, kuhu rahvusvahelised ettevõtjad investeerivad, suhtelise eelise.
8. Rahvusvahelise õiguse järgi on valitsustel õigus seada tingimused, mille alusel rahvusvahelised ettevõtjad nende õigusruumis tegutsevad. Mitmes riigis asuvate rahvusvaheliste ettevõtjate üksuste suhtes kohaldatakse nendes riikides kehtivaid õigusakte. Kui suuniseid järgivad valitsused või kolmandad riigid esitavad rahvusvahelistele ettevõtjatele vastuolulisi nõudeid, innustatakse asjaomaseid valitsusi tegema heas usus koostööd, et võimalikud probleemid lahendada.
9. Suuniseid järgivad valitsused jõustavad suunised eesmärgiga kohelda ettevõtjaid õiglaselt ning kooskõlas rahvusvahelise õiguse ja oma lepinguliste kohustustega.
10. Selleks et aidata lahendada ettevõtjate ja asukohariigi valitsuse vahel tekkivaid õigusprobleeme, soovitatakse kasutada asjakohaseid rahvusvahelisi vaidluste lahendamise vahendeid, sealhulgas vahekohut.
11. Suuniseid järgivad valitsused rakendavad suuniseid ja innustavad neid kasutama. Nad loovad riiklikud vastutustundliku äritegevuse kontaktpunktid, mis edendavad suuniseid ja toimivad kõigi suunistega seotud küsimuste arutamisel foorumina. Suuniseid järgivad valitsused osalevad ka asjakohastes läbivaatamis- ja konsulteerimismenetlustes, et käsitleda suuniste tõlgendamise ja rakendamisega seotud asjakohaseid probleeme ning säilitada nende jätkuv olulisus muutuv maailmas.

II. Üldpõhimõtted

Ettevõtjad peaksid täiel määral arvestama tegutsemisriigis kehtivate põhimõtetega ja võtma arvesse teiste huvirühmade seisukohti.

A. Ettevõtjad peaksid:

1. säästva arengu saavutamise huvides aitama kaasa majandus-, keskkonna- ja sotsiaalarengule;
2. austama nende tegevusest mõjutatud isikute rahvusvaheliselt tunnustatud inimõigusi;
3. soodustama kohaliku suutlikkuse suurendamist tiheda koostöö kaudu kohaliku kogukonnaga, võttes sealhulgas arvesse äriühingute huve, ning arendama ettevõtja tegevust kodu- ja välisurgudel, lähtudes vajadusest luua head äritavad;
4. soodustama inimkapitali kujundamist, eelkõige luues tööhõivevõimalusi ja hõlbustades töötajate koolitusvõimalusi;
5. tagama, et lobitegevus oleks läbipaistev ja aus ning hoiduma taotlemast või aktsepteerimast erandeid, mida ei ole ette nähtud inimõigusi, keskkonda, tervisekaitset, ohutust, tööjõudu, maksustamist, rahalisi stiimuleid või muid valdkondi käsitlevates õigusaktides ega regulatiivses raamistikus;
6. toetama ja järgima äriühingu üldjuhtimise häid põhimõtteid ning kujundama ja kohaldama äriühingu häid üldjuhtimise tavasid, sealhulgas ettevõtjate rühmade seas;
7. töötama välja ja rakendama tõhusaid iseregulatsiooni tavasid ja juhtimissüsteeme, mis aitavad luua ettevõtjate ja tegutsemisriigi ühiskonna vahel usalduslikke suhteid;
8. suurendama rahvusvaheliste ettevõtjate töötajate teadlikkust ettevõtja tegevuspõhimõtetest ja edendama nende põhimõtete järgimist, tutvustades neid asjakohasel viisil, sealhulgas koolitusprogrammide kaudu;
9. hoiduma rakendamast diskrimineerivaid ja distsiplinaarseid meetmeid ning muid vastumeetmeid töötajatele, ametiühingute esindajatele ja muudele töötajate esindajatele, kes heas usus teatavad juhtkonnale või vajaduse korral pädevale ametiasutusele tegevustest, mis on vastuolus õigusnormide, suuniste või ettevõtja tegevuspõhimõtetega;
10. hoiduma vastumeetmetest ja rakendama meetmeid nende ennetamiseks, sealhulgas üksuste poolt, kellega ettevõtjal on ärisuhe, mis tahes isikute või rühmade vastu, kes võivad püüda uurida või viia läbi uurimist või väljendada muret seoses ettevõtja tegevuse, toodete või teenustega seotud tegelike või võimalike kahjulike mõjudega. See hõlmab sellise keskkonna edendamist, kus üksikisikud ja rühmad tunnevad end probleeme väljendades turvaliselt, ning vajaduse korral abistamist nende ilmnemisel tekkivate vastumeetmete kahjulike mõjude leevendamisel;
11. korraldama riskipõhise hoolsusanalüüsi, näiteks lisades selle oma ettevõtja riskijuhtimissüsteemidesse, et tuvastada, ennetada ja leevendada tegelikke ja võimalikke kahjulikke mõjusid, nagu on kirjeldatud punktides 12 ja 13, ning selgitama, kuidas nende mõjudega tegeletakse. Hoolsuskohustuse olemus ja ulatus sõltuvad konkreetse olukorra asjaoludest;

12. vältima oma tegevuse kaudu kahjuliku mõju põhjustamist või selle tekkele kaasa aitamist suunistes käsitletud küsimustes ning sellise mõju tekkele sellele reageerima, tagades sealhulgas vajalike vahendite olemasolu või tehes koostööd kahjulike mõjude kõrvaldamisel;
13. püüdma ennetada või leevendada kahjulikku mõju, kui nad ei ole selle mõju tekkele kaasa aidanud, kuid kui mõju on sellest hoolimata nende ärisuhte kaudu otseselt seotud nende tegevuse, toodete või teenustega. Selle eesmärk ei ole üle kanda kahjuliku mõju põhjustanud üksuse vastutust ettevõtjale, kellega tal on ärisuhted;
14. lisaks suunistes käsitletud küsimustega seoses tekkinud kahjuliku mõju käsitlemisele õhutama võimaluse korral äripartnereid kohaldama suunistega kooskõlas olevaid vastutustundliku äritegevuse põhimõtteid;
15. tegema koostööd asjaomaste huvirühmade või nende seaduslike esindajatega hoolsuskohustuse täitmise osana ja selleks, et anda võimalus nende seisukohtade arvestamiseks tegevustes, mis võivad neid suunistes käsitletud küsimustes märkimisväärselt mõjutada;
16. hoiduma igasugusest sobimatust sekkumisest poliitilistesse tegevustesse.

B. Ettevõtjaid innustatakse:

1. osalema või toetama vajaduse korral erasektori või mitut huvirühma hõlmavaid algatusi ja vastutustundliku äritegevuse sotsiaaldialoogis, samas tagades, et neis algatustes võetakse nõuetekohaselt arvesse nende sotsiaalset ja majanduslikku mõju arenguriikidele ning kehtivaid rahvusvaheliselt tunnustatud standardeid.

Kommentaariid II peatüki kohta Üldpõhimõtted

1. Suuniste üldpõhimõtteid käsitlev peatükk on esimene, mis sisaldab ettevõtjatele ette nähtud konkreetseid soovitusi. Seega on kõnealune peatükk oluline, sest selles määratletakse üldine toon ja sellega kehtestatakse ühtsed aluspõhimõtted järgnevates peatükkides esitatavatele konkreetsetele soovitudele.
2. Ettevõtjatel soovitatakse teha valitsustega poliitika ja õigusnormide väljatöötamisel ja rakendamisel koostööd. Ühiskonna teiste huvirühmade, sealhulgas kohaliku kogukonna seisukohtade ja nende tegevustest kahjulikult või potentsiaalselt kahjulikult mõjutatud isikute ja ärihuvide arvestamine võib seda protsessi rikastada. Samuti leitakse, et valitsused peaksid ettevõtjatega suhtlema läbipaistval moel ja konsulteerima ettevõtjatega just neis küsimustes. Ettevõtjaid, sotsiaalpartnereid ja muid huvirühmi, näiteks kodanikuühiskonna organisatsioone ja ametiühinguid tuleks käsitleda partneritena neid mõjutava poliitika nii soovituslike kui ka regulatiivsete põhimõtete väljatöötamisel ja elluviimisel (suunistes moodustavad ühe osa neist põhimõtetest).
3. Rahvusvaheliste ettevõtjate tegevus ei tohiks olla vastuolus säästva arenguga, ja suuniste eesmärk on aidata kaasa vastastikusele täiendavusele selles vallas. Majandus-, sotsiaal- ja keskkonnaarengu sidumine on tõepoolest peamine vahend säästva arengu eesmärgi saavutamiseks.¹
4. IV peatükis käsitletakse põhjalikumalt A osa punktis 2 esitatud üldist inimõigusi käsitlevat soovitusi.

¹ Üks kõige laiemalt aktsepteeritud säästva arengu määratlusi 1987. aasta Maailma Keskkonna- ja Arengukomisjoniilt (Brundtlandi komisjon) on järgmine: „Areng, mis vastab praegustele vajadustele, ilma et seataks ohtu tulevaste põlvkondade vajadused.“ Globaalsed eesmärgid kaotada üleilmne vaesus, kaitsta planeeti ning tagada, et kõik inimesed nautiksid rahu ja õitsengut, on siinkohal oluline pidepunkt.

5. Suunistes tunnustatakse ka panust, mida rahvusvahelised ettevõtjad saavad anda kohaliku suutlikkuse suurendamise oma tegevuse kaudu kohalikus kogukonnas, ja õhutatakse neid seda panust andma. Samamoodi tunnustatakse inimkapitali kujundamist käsitleva soovitusena sõnaselgelt ja tulevikku silmas pidades panust individuaalsesse inimarengusse, mida rahvusvahelised ettevõtjad võivad oma töötajatele pakkuda, ning see ei hõlma mitte ainult värbamistavasid, vaid ka koolitusi ja töötajate arendamist muul viisil. Inimkapitali kujundamine hõlmab ka mittediskrimineerimise põhimõtte järgimist värbamisel ja edutamisel, elukestvat õpet ja muud liiki väljaõpet töökohal.
6. Ettevõtjad on vabad osalema avalikus arutelus. Ettevõtjad peaksid avaliku propageerimisega tegelemisel võtma nõuetekohaselt arvesse lobitöö läbipaistvuse ja usaldusväarsuse põhimõtteid [[OECD/LEGAL/0379](#)] ning tagama, et nende lobitegevus oleks suunistes käsitletud küsimustes kooskõlas nende kohustuste ja eesmärkidega. Valitsused vastutavad avaliku aususe raamistiku loomise eest, mida on kohandatud riigiametnike lobitööga seotud riskidega. Suunistes soovitatakse ettevõtjatel üldiselt vältida selliste erandite sisseseadmist, mida ei ole muu hulgas inimõigusi, keskkonda, tervisekaitset, ohutust, töötajaid, maksustamist ja finantsstiimuleid käsitlevates õigusaktides ette nähtud, ilma et see riiks ettevõtja õigusi taotleda muudatusi õiguslikus või regulatiivses raamistikus. Sõnad „või aktsepteerimine“ juhvivad tähelepanu ka riigi osale nende erandite ettenägemisel. Kuigi tavaliselt on seda laadi säte olnud suunatud valitsustele, on sellel oluline tähtsus ka rahvusvaheliste ettevõtjate jaoks. On oluline märkida, et kindlatel juhtudel võivad konkreetsete õigusnormidest või muudest põhimõtetest tehtavad erandid olla nende õigusnormidega kooskõlas õiguspärastel avalikust korrast tulenevatel põhjustel. Näited selle kohta on esitatud keskkonna- ja konkurentsipoliitikat käsitlevates peatükkides.
7. Suunistes soovitatakse ettevõtjatel kohaldada äriühingu üldjuhtimise häid tavasid, mis tulenevad G20/OECD äriühingu üldjuhtimise põhimõtetest [[OECD/LEGAL/0413](#)]. Neis põhimõtetes kutsutakse üles kaitsma ja hõlbustama aktsionäride õiguste kasutamist, sealhulgas kohtlema aktsionäre õiglaselt. Ettevõtjad peaksid tunnustama huvirühmadele õigusnormide või vastastikuste kokkulepetega antud õigusi ning soodustama aktiivset koostööd huvirühmadega jõukuse ja töökohtade loomisel ning heas rahalises seisus olevate ettevõtjate jätkusuutlikkuse tagamisel.
8. Põhimõtetes kutsutakse emaettevõtja juhatust üles tagama äriühingu strateegiline juhtimine ja juhtkonna tõhus järelevalve ning võtma vastutus äriühingu ja aktsionäride ees, arvestades samas huvirühmade huvidega. Nende kohustuste täitmisel peab juhatust tagama ettevõtja raamatupidamis- ja finantsaruannete süsteemi terviklikkuse, sealhulgas sõltumatu auditi, asjakohased kontrollisüsteemid (eelkõige riskijuhtimise), finants- ja tegevuskontrolli ning õigusnormide ja asjaomaste standardite järgimise.
9. Põhimõtteid kohaldatakse ka börsiettevõtjate gruppide suhtes, kuigi tütarettevõtjate juhatustel võib olla kohustusi, mis tulenevad selle riigi õigusaktidest, kus nad asutatud on. Võimaluse korral tuleks nende tütarettevõtjate puhul teha nõuetele vastavuse kontroll ja kohaldada nende suhtes kontrollisüsteeme. Lisaks hõlmab juhatuse üldjuhtimise jälgimine sisemiste struktuuride pidevat ülevaatust eesmärgiga tagada kogu grupis selged käsuliinid.
10. Riigi omandis olevate rahvusvaheliste ettevõtjate suhtes kohaldatakse samu soovitusi nagu eraomandis olevate ettevõtjate suhtes, kuid kui lõppomanik on riik, on riiklik kontroll sageli suurem. OECD suunistes riigiomandis olevate äriühingute üldjuhtimise kohta kujutavad endast kasulikke ja spetsiaalselt neile ettevõtjatele koostatud juhised ning selles juhises sisalduvate soovitusete abil on juhtimist võimalik märkimisväärselt parandada.
11. Kuigi peamine vastutus õigusliku ja institutsionaalse raamistiku parandamise eest lasub valitsustel, on äärmiselt oluline, et ettevõtjad rakendaksid äriühingu üldjuhtimise häid tavasid.
12. Valitsusväliste iseregulatsiooni vahendite ja meetmete üha suurenevas võrgustikus käsitletakse ettevõtjate käitumise aspekte ning suhteid ettevõtjate ja ühiskonna vahel. Sellega seoses on finantssektoris aset leidmas huvitavad arengud. Ettevõtjad mõistavad, et nende tegevusel on sageli sotsiaalsed ja keskkonda mõjutavad tagajärjed.

Seda näitlikustab eesmärkide saavutamise suhtes tundlike ettevõtete iseregulatsiooni ja juhtimissüsteemide kehtestamine ning osalus mitut huvirühma hõlmavates algatustes, aidates seeläbi kaasa säästvale arengule. Iseregulatsiooni tavad ja mitut huvirühma hõlmavad algatused peaksid olema usaldusväärsed ja läbipaistvad. Kui sellised algatused keskenduvad vastutustundliku äritegevuse hoolsuskohustusele, võib asjakohaste rahvusvaheliste standarditega (nt suunistega) vastavusse viimine suurendada tõhusust, vähendades samal ajal selliste algatustega seotud keerukust ja kulusid ettevõtjale. Selliste tavade väljatöötamine võib omakorda soodustada konstruktiivsete suhete loomist ettevõtjate ja tegutsemisriigi ühiskonna vahel. Kuigi ettevõtjad võivad teha koostööd tööstusharu või mitme huvirühma tasandil, vastutavad nad individuaalselt selle eest, et nende hoolsuskohustus oleks tõhus.

13. Tõhusate iseregulatsiooni tavade sisseseadmise loomuliku jätkuna eeldatakse, et ettevõtjad aitavad suurendada töötajate teadlikkust ettevõtja tegevuspõhimõtete kohta. Soovitatakse kasutada heausksete rikkumistest teatajate kaitsemeetmeid, sealhulgas kaitsta töötajaid, kes annavad õigeaegsete heastavate meetmete puudumise või nende tööhõivet kahjustava meetme võtmise põhjendatud riski korral pädevatele riigiasutustele teada seadusevastasest tegevusest. Kuigi see kaitse on eriti oluline VII peatükis käsitletud korrupsioonivastase võitlusega seotud sisekontrollide, eetika- ja vastavusprogrammide ning keskkonnaalgatuste jaoks, on see asjakohane ka suuniste muude soovitude puhul.

14. Ettevõtjad peaksid võtma meetmeid, et luua ruum, kus saab julgelt väljendada muret ettevõtja või tema äripartneri tegevusega seotud kahjulike mõjude pärast. Vastumeetmetest hoidumine ja meetmete võtmine nende ärahoidmiseks on oluline, et kaitsta kodanikuruumi ja hoida ära kahju rühmadele ja üksikisikutele, kes uurivad või püüavad neid probleeme uurida, väljendavad muret või teatavad neist. Vastumeetmed hõlmavad kättemaksu ja diskrimineerimisega seotud tegevusi, mille eesmärk on kriitikuid tsenseerida, hirmutada, kahjustada või vaigistada, näiteks ähvardused, maine mustamine, solvamine, ahistamine, hirmutamine, jälgimine, avalikkuse kaasamise vastu suunatud strateegilised kohtuasjad, katsed kriminaliseerida seaduslikud tegevused, füüsilised rünnakud ja tapmine.

15. Suunistes mõistetakse hoolsuskohustuse täitmise all protsessi, mille abil on ettevõtjatel võimalik kindlaks teha, kuidas nad käsitlevad äriotsuste tegemise ja riskijuhtimissüsteemide lahutamatu osana nende põhjustatud tegelikku ja võimalikku kahjulikku mõju ning kuidas seda mõju ennetada, leevendada ja arvesse võtta. OECD vastutustundliku äritegevuse hoolsuskohustuse suunistes ja OECD sektori hoolsuskohustuse suunistes aitavad ettevõtjatel suunistes sisalduvat hoolsuskohustust mõista ja rakendada. Samuti püüavad need edendada valitsuste ja huvirühmade vahel ühtset arusaama vastutustundliku äritegevuse riskipõhisest hoolsuskohustusest. Selleks on OECD vastutustundliku äritegevuse hoolsuskohustuse suunistes sätestatud hoolsuskohustuse raamistik, mida valitsused on võtnud kohustuse aktiivselt toetada ja jälgida. Selles kirjeldatakse järgmisi meetmeid: 1. vastutustundliku äritegevuse juurutamine poliitikatesse ja juhtimissüsteemidesse; 2. ettevõtjate tegevuste, toodete või teenustega seotud tegelike ja võimalike kahjulike mõjude tuvastamine ja hindamine; 3. kahjulike mõjude peatamine, ennetamine ja leevendamine; 4. rakendamise ja tulemuste jälgimine; 5. teavitamine, kuidas mõjusid käsitletakse; 6. vajaduse korral parandusmeetmete pakkumine või paranduskoostöö. Samuti antakse suunistes praktilisi soovitusi nende meetmete rakendamiseks. Iga hoolsuskohustuse suunistes mainitud praktiline tegevus ei ole iga olukorra jaoks sobiv.

16. Hoolsuskohustuse võib kaasata üldisematesse ettevõtja riskijuhtimissüsteemidesse, tingimusel et selle käigus ei piirdata vaid ettevõtjale endale avalduvate oluliste riskide kindlakstegemise ja juhtimisega. Selle eesmärk on kaasata kahjuliku mõju riskid, mis on seotud suunistes käsitletud küsimustega. Potentsiaalset mõju tuleb ennetada või leevendada, samas kui tegeliku mõju puhul tuleb võtta heastavaid meetmeid. Suunistes käsitletakse kahjulikku mõju, mille ettevõtjad on kas põhjutanud või mille tekkele on nad kaasa aidanud või mis on nende ettevõtjate ärisuhete kaudu otseselt seotud nende tegevuse, toodete või teenustega, nagu on kirjeldatud A osa punktides 12 ja 13. Hoolsuskohustuse võtmine võib aidata ettevõtjatel vältida sellise kahjuliku mõju tekke riski. Selle soovitusel tuleks kahjulikule mõjule kaasaaitamist tõlgendada olulisel määral kaasaaitamisena, s.t peetakse silmas tegevust, mis sunnib või õhutab teist üksust põhjustama kahjulikku mõju või hõlbustab sellel üksusel kahjuliku mõju põhjustamist, kusjuures ei peeta silmas väikest ega tähtsusetut kaasaaitamist.

Ettevõtja suhe kahjuliku mõjuga ei ole staatiline. See võib muutuda, näiteks olukordade arenedes ja sõltuvalt sellest, mil määral hoolsuskohustus ning tuvastatud riskide ja mõjude käsitlemiseks võetud meetmed vähendavad mõjude ilmnemise riski.

17. Mõiste „ärisuhted” hõlmab suhteid äripartnerite, alltöövõtjate, frantsiisivõtjate, investeerimisettevõtjate klientide ja ühisettevõtjate partneritega, tarneahelas osalevate üksustega, mis panustavad ettevõtja tegevustesse, toodetesse ja teenustesse või mis võivad litsentsida, osta või kasutada ettevõtja tooteid või teenuseid, ja mis tahes muude riigi omandisse kuuluvate või mittekuuluvate üksustega, mis on otseselt seotud ettevõtja äritegevuse, toodete või teenustega. Suhteid üksiktarbijatega, kes on füüsilised isikud, kes tegutsevad eesmärkidel, mis ei ole seotud äri-, kaubandus- ega valitsustegevustega, ei peeta suuniste järgi üldiselt „ärisuheteks”, kuigi ettevõtte võib kaasa aidata nende põhjustatud kahjulikele mõjudele. Ärisuhted hõlmavad suhteid väljaspool lepingulisi, „esimese tasandi” ja vahetuid suhteid. Üksused, kellega ettevõtjal on ärisuhe, võivad tegutseda suuniseid järgivates valitsustes või nende kaudu, kuid ei pruugi. Ettevõtja võime tuvastada, ära hoida ja leevendada tegelikke ja võimalikke kahjulikke mõjusid, nagu on kirjeldatud A osa punktis 11, võib erineda eri tüüpi ärisuhete korral, aga ka muude tegurite, sealhulgas kommentaari punktis 24 kirjeldatud tegurite tõttu.

18. A osa punktis 11 toodud soovitus kehtib nende suunistes käsitletud küsimuste kohta, mis on seotud ettevõtja tegevuse, toodete ja teenustega seotud kahjulike mõjudega, A osa punktis 11 toodud soovitus ei kohaldata konkurentsi ega maksustamise peatükkide suhtes. Kogu suunistes tuleks nõuetekohase hoolsusega seotud soovitusi lugeda kooskõlas A osa punktide 11–13 ja nendega seotud kommentaaridega.

19. Hoolsuskohustuse laadi ja ulatust, näiteks konkreetsest olukorrast lähtuvalt võetavaid meetmeid, mõjutavad sellised tegurid nagu äriühingu tegevuse laad ja suunistes esitatud konkreedsed soovitusid ning need peaksid olema proportsionaalsed ettevõtja suuruse, selle seotusega kahjuliku mõjuga ja kahjuliku mõju tõsidusega. Sellega seoses peaksid meetmed, mida ettevõtte hoolsuskohustuse täitmiseks võtab, olema riskipõhised, proportsionaalsed kahjuliku mõju tõsiduse ja tõenäosusega ning selle konteksti suhtes asjakohased ja proportsionaalsed. Kui kõiki tuvastatud mõjusid ei ole võimalik korraga käsitleda, peaks ettevõtja looma tegevusjärjekorra kahjuliku mõju tõsiduse ja tõenäosuse alusel.

20. Suunistes tunnustatakse, et enamikul ettevõtjatel ei pruugi olla võimalik hinnata kõiki üksikuid üksusi, kellega neil on ärisuhe, ega nendega suhelda. Kui ettevõtjatel on palju tarnijaid ja muid ärisuhteid, soovatakse neil kindlaks määrata üldised valdkonnad, kus kahjuliku mõju tekke risk on kõige suurem, ning seadma riskihindamise alusel need valdkonnad hoolsuskohustuse täitmise eesmärgil pingeritta kooskõlas kommentaaride punktis 19 toodud meetmetega. Ettevõtja toodete või teenustega seotud riskipõhine hoolsuskohustus peaks võtma arvesse teadaolevaid või mõistlikult prognoositavaid asjaolusid, mis on seotud toote või teenuse kasutusega vastavalt selle otstarbele või mõistlikult prognoositava ebaõige kasutuse või väärkasutuse tingimustes, mis võivad põhjustada kahjulikke mõjusid. Kindlate küsimustega seotud hoolsuskohustuse konkreedsed soovitusid on esitatud vastavates peatükkides.

21. Kui ettevõtja põhjustab või võib põhjustada kahjulikku mõju, peaks ta võtma vajalikud meetmed, et seda peatada või ära hoida.

22. Kui ettevõtja aitab kaasa või võib kaasa aidata kahjuliku mõju tekkele, peaks ta võtma vajalikud meetmed, et see lõpetada või seda ära hoida, ning kasutama oma mõjujõudu, et mis tahes järelejäänud mõju võimalikult suurel määral leevendada. Leitakse, et ettevõtjal on mõjujõudu siis, kui ta suudab muuta kahju tekitava üksuse vale käitumist.

23. Suunistes tunnistatakse, et vastutust ei tohiks üle kanda kahjuliku mõju põhjustanud üksuselt ettevõtjale, kellega tal on ärisuhted. Kui ettevõtja on ärisuhte kaudu otseselt seotud kahjuliku mõjuga, kuid ei põhjusta seda ega aita sellele kaasa, ei vastuta ta sellise mõju heastamise eest, kuigi tal võib selles olla oma osa, vaid pigem mõjujõu kasutamise eest üksi või teiste üksustega, et mõjutada kahjulikku mõju põhjustavat üksust seda mõju ennetama, leevendama või heastama. Kui ettevõtjal ei ole piisavat mõjujõudu, peaks ta kaaluma võimalusi, kuidas oma mõjujõudu suurendada. Ettevõtjad saavad kasutada või suurendada mõjujõudu mitmel viisil, et mõjutada üksusi, kellega neil on ärisuhteid, näiteks: toe, koolituse ja suutlikkuse suurendamise kaudu; kaasates neid, et innustada neid mõjusid ennetama ja/või leevendama; lisades vastutustundliku äritegevuse ja hoolsuskohustuse täitmise ootused konkreetsetesse ärilepingutesse, näiteks halduslepingutesse, potentsiaalsete tarnijate eelkvalifitseerimise nõuetesse, hääletusvolikirjade ja litsentsi- või frantsiisilepingutesse; sidudes äristiimuleid vastutustundliku äritegevuse tulemustega; reguleerivate asutuste ja poliitikakujundajatega suhtlemise kaudu vastutustundliku äritegevuse küsimustes; teavitades neid vastutustundlikust loobumisvõimalusest, kui vastutustundliku äritegevusega seotud ootustest ei peeta kinni; tehes koostööd teiste ettevõtjatega (sektori, riski või riigi tasandil), et koondada mõjujõud ja rakendada vastutustundliku äritegevuse ühiseid standardeid. Muud tegurid, mis on olulised tuvastatud riskidele sobiva reageerimise kindlaksmääramisel, hõlmavad kahjulike mõjude tõsidust ja tõenäosust ning seda, kui oluline on see tarnija ettevõtja jaoks.

24. Suunistes tunnistatakse, et ettevõtjate võime aidata kaasa oma tarnijate käitumise muutmisele on praktiliste tegurite tõttu piiratud. Need praktilised piirangud on seotud tooteomaduste, tarnijate arvu, tarneahela struktuuri ja keerukusega ning sellega, milline on ettevõtja turupositsioon võrreldes tema tarnijate või teiste tarneahelas tegutsevate üksustega. Näiteks mõnes olukorras, kus teenus on osutatud või toode (edasi) müüdüd, võib ettevõtja võime oma mõjujõudu jälgida, kasutada või suurendada olla vähenenud. Sellistes olukordades võib olla eriti oluline teha jõupingutusi, et tuvastada tegelikud ja võimalikud mõjud ning võtta ennetavaid või leevendavaid meetmeid enne müüki ja müügi hetkel.

25. Ärisuhte puhul võib olla asjakohane jätkata tarnijaga suhet kogu riskimaandamisprotsessi jooksul, suhted ajutiselt peatada, püüdes samas jooksvalt riske maandada, või äärmisel juhul tarnijaga suhe lõpetada, kui püüd riske maandada on olnud tulutu või kui ettevõtja leiab, et riskide maandamine ei ole võimalik või kui kahjulik mõju on liiga suur. Kui ettevõtjatel on võimalik ärisuhet jätkata ja näidata realistlikke väljavaateid olukorra parandamiseks või tegelikku paranemist aja jooksul, eelistatakse seda ärisuhte lõpetamisele. Ettevõtja peaks arvesse võtma ka võimalikku kahjulikku sotsiaalset ja majanduslikku mõju, mis tuleneb otsusest suhe lõpetada. Kui ettevõtjad otsustavad ärisuhte lõpetada, peaksid nad seda tegema vastutustundlikult, sealhulgas suheldes asjaomaste huvirühmadega sisukalt ja õigel ajal ning võimaluse korral võtma mõistlikke ja asjakohaseid meetmeid, et vältida või leevendada nende lahkumisega seotud kahjulikke mõjusid.

26. Samuti võivad ettevõtjad teha koostööd tarnijate ja tarneahelasse kuuluvate teiste üksustega, et koostöös teiste huvirühmadega parandada oma tegevust muu hulgas personalikoolituste ja muud liiki suutlikkuse suurendamise meetmete kaudu ning toetada suunistega kooskõlas olevate vastutustundliku äritegevuse põhimõtete integreerimist nende äritavadesse. Sellega seoses on eriti oluline kaasata ja toetada VKE-sid, kellega neil on ärisuhted. Kui tarnijatel on mitu klienti ning on oht, et erinevad ostjad võivad kohaldada nende suhtes vastuolulisi nõudeid, võiksid ettevõtjad, vältides konkurentsivastast käitumist, osaleda kogu majandusharu hõlmavates koostööprojektides koos ettevõtjatega, kellega neil on ühised tarnijad, et kooskõlastada tarneahelapoliitikat ja riskijuhtimisstrateegiaid, selleks muu hulgas teavet vahetades.

27. Samuti soovitatakse ettevõtjatel osaleda erasektori või mitut huvirühma hõlmavates algatustes ja sotsiaaldialoogis, mis käsitlevad tarneahela vastutustundlikku haldamist, näiteks algatustes ja dialoogides, mida on alustatud rahvusvahelistele ettevõtjatele mõeldud OECD suunisteid käsitleva OECD nõukogu otsuse ja sellele lisatud menetluskorra kohase ennetava tegevuse osana.

28. Huvirühmade sisuline kaasamine on hoolsuskohustuse protsessi peakomponent. Mõnel juhul võib huvirühmade kaasamine olla ka omaette õigus. Huvirühmade kaasamine on interaktiivne protsess, mille käigus asjaomased huvirühmad kaasatakse näiteks koosolekute, istungite või konsultatsioonimenetluste kaudu. Asjaomased huvirühmad on isikud või rühmad või nende seaduslikud esindajad, kellel on suunistes käsitletud küsimustega seotud õigused või huvid, mida ettevõtja tegevuse, toodete või teenustega seotud kahjulikud mõjud mõjutavad või võivad mõjutada. Ettevõtjad saavad kaasamisel prioriteediks seada kõige tõsisemalt mõjutatud või potentsiaalselt mõjutatud huvirühmad. Huvirühmadele avaldatava mõju määr võib olla seotud kaasamise määraga. Huvirühmade sisuline kaasamine viitab pidevale kahe-suunalisele suhtlusele, mida mõlema poole osalejad teevad heauskselt ja mis võtab arvesse huvirühmade vaatenurki. Selleks et huvirühmade kaasamine oleks mõttekas ja tulemuslik, on oluline tagada, et see oleks õigeaegne, kättesaadav, asjakohane ja huvirühmade jaoks ohutu, ning tuvastada ja kõrvaldada võimalikud tõkked haavatavas või marginaliseeritud positsioonis olevate huvirühmadega suhtlemisel. OECD vastutustundliku äritegevuse hoolsuskohustuse suunised ja asjakohased OECD sektoripõhised suunised sisaldavad praktilist tuge ettevõtjatele huvirühmade kaasamisel, sealhulgas ettevõtja hoolsuskohustuse protsessi osana. Seda laadi kaasamine võib olla abiks eriti selliste projektide või tegevuste kavandamisel, mis hõlmavad näiteks maa või vee laiaulatuslikku kasutust ning mis võivad märkimisväärselt mõjutada kohalikke kogukondi, ja nendega seoses otsuste langetamisel.

29. Lõpetuseks on oluline märkida, et iseregulatsioon ja muud sarnased algatused, sealhulgas suunised, ei tohiks konkurentsi ebaseaduslikult piirata. Samuti ei tohiks neid pidada valitsuste kehtivate õigusaktide ega eeskirjade asendajaks. Leitakse, et rahvusvahelised ettevõtjad peaksid vältima kaubandust või investeeringuid moonutada võivat mõju, mida väljatöötavad tegevuspõhimõtted ja iseregulatsiooni tavad võivad avaldada.

III. Teabe avaldamine

1. Ettevõtjad peaksid võtma arvesse kehtivat avalikustamispoliitikat riikides ja sektorites, kus nad tegutsevad, ning arvestama aktsionäride ja muude asjaomaste huvirühmade seisukohti ja teabenõudeid. Ettevõtjad peaksid avalikustama korrapäraselt, õigeaegset, usaldusväärset, selget, täielikku, täpset, võrreldavat ja piisavalt üksikasjalikku teavet kõigi oluliste küsimuste kohta. Teave tuleks avalikustada kogu ettevõtja kohta ja vajaduse korral ärivaldkondade või geograafiliste piirkondade kaupa. Ettevõtjate teabe avaldamise põhimõtted tuleks kohandada ettevõtja laadi, suuruse ja asukoha järgi, võttes nõuetekohaselt arvesse kulusid ja ärisaladusi ning muid konkurentsiküsimusi.
2. Ettevõtjate teabe avaldamise põhimõtted peaksid muu hulgas sisaldama olulist teavet järgmistes valdkondades:
 - a) ettevõtja finants- ja tegevustulemused;
 - b) ettevõtja eesmärgid ja säästvusega seotud teave;
 - c) kapitalistruktuurid, kontsernistruktuurid ja nende kontrollikorraldus;
 - d) peamine aktsiaosalus (sh tegelikud kasusaajad) ja hääleõigused;
 - e) juhatuse liikmete ja juhtkonna tasustamise poliitika ning teave juhatuse liikmete kohta, sealhulgas nende kvalifikatsioon, valikumenetlus, teave ettevõtja ülejäänud juhtkonna ning selle kohta, kas igal juhatuse liikmel on õigus esindada ettevõtjat üksinda;
 - f) juhatuse liikmete ja juhtivtöötajate tasustamine;
 - g) tehingud seotud isikutega;
 - h) prognoositavad riskitegurid;
 - i) juhtimisstruktuurid ja -põhimõtted, muu hulgas riiklikele juhtimiskoodeksitele ja -poliitikatele vastavuse ulatus ning nende rakendamise protsess;
 - j) võlalepingud, sealhulgas lepingute mittejärgimise risk.
3. Samuti on oluline, et ettevõtjad edastaksid teavet vastutustundliku äritegevuse kohta, sealhulgas oma hoolsuskohustuse täitmise osana. Osa sellest teabest võib olla oluline ka punkti 2 järgi. Vastutustundliku äritegevuse teave võib hõlmata:
 - a) väärtusavaldusi või avalikustamiseks mõeldud ärikäitumise avaldusi, sealhulgas vastutustundliku äritegevusega seotud põhimõtteid, mis väljendavad ettevõtja kohustust järgida suunistes sisalduvaid põhimõtteid ja standardeid ning hoolsuskohustuse rakendamise plaane;
 - b) põhimõtteid ja muid tegevusjuhendeid, millega ettevõtja nõustub, nende vastuvõtmise kuupäev ning riigid ja üksused, mille suhtes sellised avaldused kehtivad;
 - c) teavet meetmete kohta, mis on võetud vastutustundliku äritegevuse küsimustega seotud põhimõtete kinnistamiseks ettevõtja juht- ja järelevalveorganites;
 - d) ettevõtja tuvastatud märkimisväärsete mõjude või riskidega valdkondi, kahjulikke mõjusid või riske, mis on tuvastatud, prioriseeritud ja millega on tegeletud, ning prioriseerimiskriteeriumeid;

- e) teavet selle tulemuslikkuse kohta seoses lõike 3 punktis a esitatud väidete ja punktis b esitatud koodeksitega, sealhulgas lõike 3 punktides c ja d määratud riskide või mõjude ennetamiseks või leevendamiseks võetud meetmete kohta, sealhulgas võimaluse korral eeldatavaid ajagraafikuid ja parendamise võrdlusnäitajaid ja nende tulemusi, sealhulgas ettevõtja abi koostöök või koostööd mis tahes heastamistegevusteks;
- f) teavet siseauditi, riskijuhtimise ja õigusnõuete täitmise süsteemide kohta;
- g) teavet suhete kohta töötajate ja teiste huvirühmadega;
- h) lisateavet kooskõlas IV ja VI peatükis esitatud vastutustundliku äritegevuse teabe avalikustamise soovitusetega.

4. Ettevõtjad peaksid koostama ja avalikustama teabe vastavalt rahvusvaheliselt tunnustatud raamatupidamis- ja avalikustamisstandarditele ning hoiduma ebapiisava või ebaselge teabe avaldamisest. Iga-aastase välisauditi peaks läbi viima sõltumatu, pädev ja kvalifitseeritud audiitor kooskõlas rahvusvaheliselt tunnustatud audiiti-, eetika- ja sõltumatusstandarditega, et anda juhatusel ja aktsionäridele piisav kindlus, et finantsaruanded on kõigis olulistes aspektides koostatud kohaldatava finantsaruandluse raamistiku järgi. Vastutustundliku äritegevuse teabe usaldusväärsuse suurendamiseks võivad ettevõtjad taotleda sellise teabe välist kinnitust.

Kommentaariid III peatüki kohta Teabe avaldamine

30. Selle peatüki eesmärk on aidata suurendada rahvusvaheliste ettevõtjate tegevuste läbipaistvust ja vastutust. Selge ja terviklik teave ettevõtja kohta on oluline erinevatele kasutajatele alates aktsionäridest ja finantsringkondadest kuni isikuteni, nagu töötajad, kohalikud kogukonnad, konkreetset huvirühmad, valitsused ja ühiskond laiemalt. Selleks et parandada avalikkuse arusaama ettevõtjate struktuurist ja tegevusest, nende põhimõtetest ja tulemuslikkusest keskkonna-, sotsiaal- ja juhtimisküsimustes, peaksid ettevõtjad olema oma tegevustes läbipaistvad ja reageerima avalikkuse üha kasvavale ja teadlikule nõudlusele teabe järele.

31. Esimene avalikustamissoovituste kogum on identne G20/OECD ettevõtete üldjuhtimise põhimõtetes [\[OECD/LEGAL/0413\]](#) kirjeldatud avalikustamisteemadega. Neid käsitlevad kommentaarid sisaldavad lisajuhiseid, ja suunistes esitatud soovitusi tuleks tõlgendada neist lähtuvalt. Esimeses avalikustamissoovituste kogumis keskendutakse peamiselt börsil noteeritud ettevõtjatele ja kõigile ettevõtjaga seotud olulistele asjaoludele. Olulist teavet võib määratleda kui teavet, mille väljajätmise või väärkajastamise korral võib mõistlikult eeldada, et see mõjutab investori hinnangut ettevõtja väärtusele. See hõlmab tavaliselt ettevõtja tulevaste rahavoogude väärtust, ajastust ja kindlust. Olulist teavet võib määratleda ka kui teavet, mida mõistlik investor peaks investeerimis- või hääletamisotsuse tegemisel tähtsaks. Kuivõrd need soovitusel on kohaldatavad ettevõtjate laadi, suurust ja asukohta silmas pidades, peaksid need olema kasulikud ka üldjuhtimise parandamiseks ettevõtjate korral, kelle aktsiatega avalikult ei kaubelda, näiteks eraomandis või riigiomandis olevate ettevõtjate korral. See avalikustamissoovituste kogum nõuab korrapärast, õigeaegset, usaldusväärset, selget, täielikku, täpset, võrreldavat ja piisavalt üksikasjalikku teavet kõigi oluliste ettevõtjaga seotud küsimuste kohta, sealhulgas ettevõtja finantsolukorra, tulemuslikkuse, säästvuse, omandiõiguse ja juhtimise kohta. Aktsionäridele on oluline ka teave juhatuse ja juhtide tasustamise kohta, sealhulgas seosed tasustamise ja ettevõtte pikaajalise tulemuslikkuse, säästvuse ja elujõulisuse vahel. Ettevõtjatelt oodatakse ka õigeaegse teabe avalikustamist, sealhulgas oluliste muudatuste kohta juhatuse liikmetele ja võtmeisikutele kohaldatavate tasustamispoliitikate ning tasustamise tasemete või summade kohta standardisel ja võrreldaval alusel, et investorid saaksid hinnata tasustamiskavade ja panuse kulusid ja hüvesid ning seda, kuidas stiimulid, näiteks aktsioptsioonid, ettevõtja tulemusi parandavad.

Tehingud seotud isikutega ja olulised prognoositavad riskitegurid on oluline lisateave, mis tuleks avaldada.

32. Suunised sisaldavad teist avalikustamissoovituste kogumit vastutustundliku ärikäitumise teabe kohta, sealhulgas ettevõtja tegelike või võimalike kahjulike mõjude kohta inimestele, keskkonnale ja ühiskonnale ning nendega seotud hoolsuskohustuse protsessidele, mis võivad investori jaoks otsuste tegemisel tähtsad olla ja mis võivad samuti olla asjakohased rohkemate huvirühmade jaoks, sealhulgas töötajate, töötajate esindajate, kohalike kogukondade ja kodanikuühiskonna jaoks. Avalikustamise kontekstis võivad punktis 3 kirjeldatud hoolsuskohustused olla kasulikud vahendid, millega ettevõtjad saavad tagada, et nad tuvastavad ja edastavad tõhusalt asjakohase vastutustundliku äritegevuse teabe järjepideval ja usaldusväärsel viisil, sealhulgas ka olulise teabe. Nii saab hoolsuskohustus aidata ettevõtjatel tuvastada olulisi riske ja mõjusid ning suurendada nii punktide 2 kui ka 3 alusel avalikustatud teabe asjakohasust, kvaliteeti ja võrreldavust. Lisaks võivad hoolsuskohustuse protsessid olla vahend usaldusväärse aruandluse tagamiseks ettevõtja eesmärkide ja kohustuste osas, mille jaoks ei pruugi olla selgelt tuvastatavaid või mõõdetavaid eesmärgi. Mitmed õigusruumid lubavad või nõuavad huvirühmade huvide arvestamist ja paljud ettevõtjad pakuvad teavet rohkematel teemadel kui finantstulemused, mille kaudu nad saavad näidata pühendumust vastutustundlikele äritavadele ja oma tulemuslikkust üldisemalt. See teist tüüpi avalikustamine – või suhtlemine avalikkuse ja teiste osapooltega, keda ettevõtja tegevus või ärisuhted otseselt mõjutavad – võib puudutada ka üksusi, mis ulatuvad ettevõtja finantsaruannetes kirjeldatust kaugemale. Näiteks võib see hõlmata ka teavet alltöövõtjate, tarnijate, ühissettevõtja partnerite või teiste üksuste tegevuste kohta, kellega ettevõtjal on ärisuhe.

33. Punktides 2 ja 3 esitatud avalikustamise soovitusi kaks kogumit on omavahel seotud ning osa teavet võib olla asjakohane mõlema kogumi jaoks. Selleks et määrata kindlaks, millist teavet tuleks punkti 2 alusel avalikustada, kasutatakse suunistes olulisuse mõistet. Punktis 2 toodud teavet, sealhulgas vastutustundliku äritegevuse ja hoolsuskohustusega seotud teavet, võib samuti pidada oluliseks, kui teave, mille väljajätmise või väärkajastamise korral võib mõistlikult eeldada, et see mõjutab investori hinnangut ettevõtja väärtusele, ajastusele ja ettevõtja tulevaste rahavoogude kindlusele või investori investeerimis- või hääletamisotsuseid. Olulise teabe kindlaksmääramine võib aja jooksul ning vastavalt kohalikele kontekstidele, ettevõtja spetsiifilistele asjaoludele ja jurisdiktsiooninõuetele erineda. Finantsteabe kasutajad ja turuosalisel vajavad teavet mõistlikult prognoositavate oluliste riskide kohta, mille hulka võivad kuuluda järgmised riskid: riskid, mis on omased ettevõtja tegevusalale või geograafilisele piirkonnale, kus ettevõtte tegutses; sõltuvus kaupadest ja tarneahelatest; finantsturu riskid, sealhulgas intressimäära ja valuutarisk; tuletsinstrumendide ja bilansiväliste tehingutega seotud riskid; äritegevuse riskid; digiturvalisuse riskid; vastavusriskid; säästvusriskid, eelkõige kliimaga seotud riskid. Samuti võib mõni õigusruum nõuda või soovitada, et avaldataks ettevõtja tööjõule ja peamistele huvirühmadele olulised säästvusega seotud küsimused või ettevõtja mõju mittehajutatavatele riskidele.

34. Seoses punkti 3 alusel avalikustatud teabega ei pruugi riskid ja mõjud esialgu tunduda rahaliselt olulised, kuid need on tähtsad inimeste ja planeedi jaoks, ja võivad mingil hetkel olla rahaliselt olulised ka ettevõtja jaoks.

35. Selles peatükis toodud teabe avaldamist käsitlevate soovitustega ei tohiks tekitada ettevõtjatele põhjendamatu halduskoormust ega põhjendamatu kulusid. Samuti ei tohiks eeldada, et ettevõtjad avaldavad teavet, mis võib ohustada nende konkurentsipositsiooni, välja arvatud juhul, kui teabe avaldamine on vajalik, et aidata teha teadlik investeerimisotsus ja vältida investorite eksitamist.

36. Teave tuleks koostada ja avalikustada kooskõlas rahvusvaheliselt tunnustatud raamatupidamis- ja avalikustamisstandarditega. Iga-aastase välisauditi peaks läbi viima sõltumatu, pädev ja kvalifitseeritud audiitor kooskõlas rahvusvaheliselt tunnustatud auditi-, eetika- ja sõltumatusstandarditega, et tagada piisav kindlus, et finantsaruanded on kõigis olulistest aspektidest koostatud kohaldatava finantsaruandluse raamistiku järgi.

37. Paljud ettevõtjad on võtnud kasutusele meetmed, mille eesmärk on aidata neil järgida seadusi ja äritegevuse standardeid ning suurendada nende tegevuse läbipaistvust. Üha suurem arv ettevõtjaid on välja andnud ettevõtjate vabatahtlikke tegevusjuhendeid, mis näevad ette kohustust järgida rahvusvahelisi standardeid või eetilisi väärtusi valdkondades, nagu keskkond, sealhulgas kliimamuutused, bioloogiline mitmekesisus, inimõigused, tööstandardid, tarbijakaitse ja maksustamine. Välja on töötatud spetsiaalseid juhtimissüsteemid või neid töötatakse välja ja arendatakse eesmärgiga aidata ettevõtjatel neid kohustusi täita – need hõlmavad infosüsteeme, töökordasid ja koolitusnõudeid.

38. Ettevõtjatel võidakse nõuda andmete esitamist reguleerivate organite või noteerimisasutuste laiemate avalikustamisstandardite järgi ning juhul, kui see on kooskõlas õigusruumi juriidiliste ja avalikustamisnõuetega, peaksid ettevõtjad püüdma järgida tekkivaid üleilmseid parimaid tavasid ning arenevaid avalikustamisstandardeid, näiteks kliima ja heitmete osas. Ettevõtjad teevad koostööd valitsusväliste ja valitsustevaheliste organisatsioonidega, töötamaks välja aruandlusstandardid, mis suurendavad ettevõtja suutlikkust teavitada, kuidas tema tegevus mõjutab säästva arengu tulemusi.

39. Ettevõtjatel soovitatakse ennetavalt anda asjakohast teavet vastutustundliku äritegevuse kohta, edastada hõlpsasti juurdepääsetavat, kasutajasõbralikku, õigeaegset, täpset, selget ja täielikku teavet, tagada säästlik juurdepääs avaldatud teabele ja kaaluda infotehnoloogiate kasutamist selle eesmärgi saavutamiseks. Koduturu kasutajatele kättesaadavaks tehtud teave peaks olema kättesaadav kõigile huvilistele, võttes arvesse ligipääsetavust. Ettevõtjad peaksid püüdma tagada, et teavet esitatakse erinevatele sihtrühmadele sobival viisil ning nad võivad võtta erimeetmeid, et teha teave kättesaadavaks kogukondadele, kellel puudub juurdepääs võrgu- või trükimeediale (näiteks kauged või vaesunud kogukonnad, mida ettevõtja tegevus otseselt mõjutab).

40. Vastutustundliku äritegevuse teabe läbivaatamine sõltumatu, pädeva ja kvalifitseeritud üksuse poolt kooskõlas rahvusvaheliselt tunnustatud standarditega võib tõendada avaldatava teabe õigsust ja suurendada usaldust teabe suhtes ning aidata kaasa aruandluse kõrgema kvaliteedi ja võrreldavuse saavutamisele.

IV. Inimõigused

Riikidel on kohustus kaitsta inimõigusi. Pidades silmas rahvusvaheliselt tunnustatud inimõigusi, tegutsemisriikide rahvusvahelisi inimõigustega seotud kohustusi ja asjaomaseid riiklikke õigusnorme, peaksid ettevõtjad tegema järgmist.

1. Ettevõtjad peaksid austama inimõigusi, mis tähendab, et nad peaksid vältima teiste isikute inimõiguste rikkumist ning käsitlema ebasoodsat mõju inimõigustele, mille põhjustamises nad on osalenud.
2. Nad peaksid vältima oma tegevuse käigus inimõigustega seotud kahjuliku mõju põhjustamist või selle tekkele kaasa aitamist ning sellise mõju tekkele sellele reageerima.
3. Ettevõtjad peaksid otsima võimalusi sellise inimõigustele avalduva kahjuliku mõju ennetamiseks või leevendamiseks, mis on nende ärisuhete kaudu otseselt seotud ettevõtja tegevuse, toodete või teenustega, isegi kui nad ise ei aita kaasa selle mõju tekkele.
4. Ettevõtjatel peaks olema avalikult kättesaadavad põhimõtted, mis kohustavad neid austama inimõigusi.
5. Nad peaksid täitma inimõigustega seotud hoolsuskohustust, lähtudes ettevõtja suurusest, tegevuse laadist ja tegevusvaldkonnast ning sellest, kui suur on risk kahjustada inimõigusi.
6. Ettevõtjad peaksid nägema ette inimõigustele avalduva kahjuliku mõju leevendamise või tegema seaduslike protsesside raames koostööd selle mõju leevendamiseks, kui nad teevad kindlaks, et nad on selle põhjustanud või selle tekkele kaasa aidanud.

Kommentaariid IV peatüki kohta Inimõigused

41. See peatükk algab sissejuhatusel, milles sätestatakse raamistik konkreetsete soovitude jaoks, mis käsitlevad inimõiguste austamist ettevõtjate poolt. See tugineb äriühinguid ja inimõigusi käsitlevale ÜRO raamistikule „Kaitsta, austada ja heastada”, on kooskõlas ettevõtluse ja inimõiguste rakendamise juhtpõhimõtetega ning ILO kolmepoolse deklaratsiooniga rahvusvaheliste ettevõtjate ja sotsiaalpoliitika põhimõtete kohta.

42. Sissejuhatuses ja esimeses punktis tunnustatakse, et riikidel lasub kohustus kaitsta inimõigusi ning et ettevõtjad peaksid austama inimõigusi igal pool, kus nad tegutsevad, olenemata oma suurusest, sektorist, tegevusvaldkonnast, omandivormist ja struktuurist. Inimõiguste austamine on ettevõtjate oodatava käitumise ülemaailmne standard, mis ei sõltu riikide suutlikkusest ega soovist täita inimõigustega seotud kohustusi ega vähendada neid kohustusi.

43. Riigi suutmatust kas jõustada asjaomaseid riiklikke õigusnorme või täita rahvusvahelisi inimõigustega seotud kohustusi ega asjaolu, et riik rikub selliseid õigusnorme või rahvusvahelisi kohustusi, ei vähenda ootust, et ettevõtjad austavad inimõigusi. Riikides, mille riiklikud õigusnormid on vastuolus rahvusvaheliselt tunnustatud inimõigustega, peaksid ettevõtjad püüdma leida kooskõlas mõisteid ja põhimõtteid käsitleva peatüki punktiga 2 võimalusi nende õiguste austamiseks võimalikult suurel määral, nii et nad ei rikuks riiklikke õigusnorme.

44. Igal juhul ning olenemata riigist või ettevõtjate tegevuse konkreetsest kontekstist tuleks lähtuda vähemalt rahvusvaheliselt tunnustatud inimõigustest, mis on kirja pandud rahvusvahelises inimõiguste kodeksis, mis koosneb inimõiguste ülddeklaratsioonist ja peamistest dokumentidest, mille kaudu see on kodifitseeritud – kodaniku- ja poliitiliste õiguste rahvusvahelist paktist ning majanduslike, sotsiaalsete ja kultuuriliste õiguste rahvusvahelisest paktist –, ning põhiõigusi käsitlevatest põhimõtetest, mis on sätestatud ILO 1998. aasta deklaratsioonis aluspõhimõtete ja -õiguste kohta tööl.

45. Ettevõtjad saavad mõjutada põhimõtteliselt kõiki rahvusvaheliselt tunnustatud inimõigusi. Praktikas võib kindlates majandussektorites või tegevusvaldkondades olla mõni inimõigus teistest rohkem ohus ning seetõttu tuleb neile pöörata suuremat tähelepanu. Olukord võib siiski muutuda, mistõttu tuleks kõik õigused korrapäraselt üle vaadata. Olenevalt asjaoludest on võimalik, et ettevõtjad peavad kaaluma lisapõhimõtete kehtestamist. Näiteks peaksid ettevõtjad austama teatud rühmadesse või kogukondadesse kuuluvate ja eritähelpanu nõudvate üksikisikute inimõigusi olukordades, kus ettevõtjatel võib olla nende inimõigustele kahjulik mõju. Ettevõtjad peaksid pöörama erilist tähelepanu mis tahes konkreetsetele kahjulikele mõjudele üksikisikutele, näiteks inimõiguste kaitsjatele, kes võivad marginaliseerumise, haavatavuse või muude asjaolude tõttu kas üksi või teatud rühma või elanikkonna, sealhulgas põlisrahvaste liikmetena olla kõrgendatud ohus. OECD hoolsuskohustuse suunised, sealhulgas OECD hoolsuskohustuse suunised vastutustundliku äritegevuse kohta, OECD hoolsuskohustuse suunised huvirühmade sisuka kaasamise kohta kaevandamisectoris ja OECD-FAO vastutustundliku põllumajanduse tarneahelate juhendid annavad selle kohta praktilisi lisajuhiseid, sealhulgas vaba, eelneva ja teadliku nõusoleku kohta. ÜRO dokumentides on üksikasjalikult käsitletud põlisrahvaste õigusi (ÜRO põlisrahvaste õiguste deklaratsioon), rahvusvähemuste, etniliste, usuliste ja keeleliste vähemuste hulka kuuluvate isikute õigusi, naiste, laste, puuetega inimeste ning võõrtööliste ja nende perekondade õigusi. Lisaks peaksid ettevõtjad relvastatud konfliktide korral järgima rahvusvahelise humanitaarõiguse standardeid. Relvastatud konfliktide või jämedate kuritarvituste kõrgendatud ohu kontekstis peaksid ettevõtjad ebasoodsate mõjude, sealhulgas rahvusvahelise humanitaarõiguse rikkumiste suhtes rakendama suuremat hoolsuskohustust.

46. Punktis 1 sisalduv inimõigustele avalduva tegeliku ja potentsiaalse kahju käsitlus hõlmab piisavate meetmete võtmist selle mõju määramiseks ja võimaluse korral selle ennetamiseks ning potentsiaalse inimõigustele avalduva mõju leevendamiseks, tegeliku mõju heastamist ning selle kohta aru andmist, kuidas inimõigustele avalduvat kahjulikku mõju käsitletakse. Mõiste „rikkumine” viitab kahjulikule mõjule, mida ettevõtja võib avaldada üksikisikute inimõigustele.

47. Punktis 2 soovitatakse ettevõtjatel vältida oma tegevuse käigus inimõigustega seotud kahjuliku mõju põhjustamist ja selle tekkele kaasa aitamist ning sellise mõju tekkel sellele reageerida. Mõiste „tegevus” võib hõlmata nii tegevust kui ka tegevusetust. Kui ettevõtja põhjustab või võib põhjustada kahjulikku mõju inimõigustele, peaks ta võtma vajalikud meetmed, et mõju avaldamine lõpetada või mõju ennetada. Kui ettevõtja aitab kaasa või võib kaasa aidata kahjuliku mõju tekkele, peaks ta võtma vajalikud meetmed, et see lõpetada või seda ära hoida, ning kasutama oma mõjujõudu, et mis tahes järelejäänud mõju võimalikult suurel määral leevendada. Leitakse, et ettevõtjal on mõjujõudu siis, kui ta suudab muuta inimõigustele kahju tekitava üksuse tegevust.

48. Punktis 3 käsitletakse keerulisemat olukorda, kus ettevõtja ei ole kaasa aidanud inimõigustele avalduva kahjuliku mõju põhjustamisele, kuid selline mõju on sellest olenemata otseselt seotud ettevõtja tegevuse, toodete või teenustega tema ärisuhete kaudu teise üksusega. Punkti 3 eesmärk ei ole inimõigustele kahjulikku mõju põhjustanud üksuse vastutust anda üle ettevõtjale, kellega tal on ärisuhted. Punktis 3 esitatud ootuste täitmine tähendab, et ettevõtja, tegutsedes vastavalt vajadusele üksi või teiste üksustega, kasutab oma mõjuvõimu, et mõjutada inimõigustele kahjulikku mõju põhjustavat üksust eesmärgiga seda mõju ennetada või leevendada. Mõiste „ärisuhted” hõlmab suhteid äripartnerite, ettevõtja tarneahelas olevate üksuste ja riigi omandisse kuuluva või mittek kuuluva mis tahes muu üksusega, mis on otseselt seotud ettevõtja äritegevuse, toodete või teenustega. Sellises olukorras sobiva tegevuse kindlaksmääramisel on muu hulgas olulised sellised tegurid, nagu ettevõtja mõjuvõim asjaomase üksuse üle, asjaolu, kui oluline on nende suhe ettevõtja jaoks, mõju suurus ja see, kas suhete lõpetamine üksusega oleks inimõigustele kahjulik.

49. Punktis 4 soovitatakse ettevõtjatel väljendada oma pühendumust inimõigustele sellise põhimõtteid sisaldava poliitikadokumendi kaudu, mis i) on heaks kiidetud ettevõtja kõige kõrgemal tasandil; ii) põhineb asjaomastel ettevõttesisestel ja/või -välistel eksperditeadmistel; iii) sisaldab ettevõtja personali, äripartnerite ja teiste ettevõtja tegevuse, toodete või teenustega otseselt seotud isikute ootusi inimõiguste valdkonnas; iv) on avalikult kättesaadav ning tehtud ettevõttes ja väljaspool teatavaks nii ettevõtja kõigile personaliliikmetele ja äripartneritele kui ka teistele asjaomastele isikutele; v) leiab kajastamist vajalikes tegevuspõhimõtetes ja -kordades, mis on vajalikud nende põhimõtete juurutamiseks kogu ettevõttes.

50. Punktis 5 soovitatakse ettevõtjatel täita hoolsuskohustust seoses inimõiguste järgimisega. Protsess hõlmab tegeliku inimõigustele avalduva või potentsiaalselt avalduda võiva mõju hindamist, järelduste arvestamist ja käitumist neist lähtuvalt, reageeringute jälgimist ning samuti teabe edastamist selle kohta, kuidas mõju käsitatakse. Inimõigusi puudutava hoolsuskohustuse võib kaasata ettevõtja üldistesse riskijuhtimissüsteemidesse, tingimusel et selle käigus ei piirdata vaid ettevõtjale endale avalduvate oluliste riskide kindlakstegemise ja juhtimisega, et hõlmata ka õigusevaldajate riskid. Tegemist on pideva protsessiga, mille raames tunnistatakse, et inimõigusi puudutavad riskid võivad aja jooksul muutuda vastavalt sellele, kuidas muutuvad ettevõtja tegevus ja tegevusraamistik. Hoolsuskohustust käsitlevad lisajuhised, sealhulgas tarneahelate kohta, ning asjakohased reageeringud tarneahelates esile kerkida võivatele riskidele on esitatud üldpõhimõtteid käsitleva peatüki osa A punktides 11–13 ja neid käsitlevates kommentaarides.

Lisaks on välja töötatud lisasuunised konkreetsete sektorite ja riskiprobleemide jaoks ning ka sektoritevahelisel tasandil OECD vastutustundliku äritegevuse hoolsuskohustuse suuniste kaudu. Inimõiguste hoolsuskohustuse järgimine võib hõlmata erinevate ja ristuvate riskide, sealhulgas üksikisikute omaduste või haavatavate või marginaliseeritud rühmadega seotud riskidega arvestamist. Seoses sellega on oluline huvirühmade mõtestatud kaasamine. Samuti võib olla asjakohane kaaluda võimalusi säästva arengu tulemuste suurendamiseks selliste rühmade jaoks.

51. Kui ettevõtjad teevad oma hoolsuskohustuse täitmise protsessi käigus või mõnel muul viisil kindlaks, et nad on põhjendanud kahjulikku mõju või aidanud kaasa selle tekkele, soovitatakse suunistes, et ettevõtjad peaksid olema kehtestanud menetlused, mis võimaldaksid seda mõju heastada. Ettevõtjad peaksid algatama olukorra parandamist võimaldavad protsessid või neis osalema. Mõnel juhul on vajalik koostöö õiguskaitseorganite või riiklike kohtuväliste vahenditega. Teiste olukordade puhul võivad tegevustasandil olevad kaebuse esitamise vahendid, mis on mõeldud nende jaoks, keda ettevõtjate tegevus mõjutada võib, kujutada endast tõhusat vahendit selliste protsesside tagamiseks, kui need vahendid vastavad peamistele kriteeriumidele, mis on: seaduspärasus, juurdepääsetavus, prognoositavus, õiglus, kokkusobivus suunistega, läbipaistvus, vastavus õigustele, võimaldavad pidevat õpet ning põhinevus arutelul ja kaasatusel, eesmärgiga leida kokkuleppel põhinev lahendus. Ettevõtja võib selliste vahendite haldusega tegeleda või koos teiste huvirühmadega, ja need vahendid võivad pakkuda võimalust pidevaks õppeks. Tegevustasandil olevaid kaebuse esitamise viise ei tohiks kasutada selleks, et kahjustada ametiühingute osa töövaidluste menetluses. Samuti ei tohiks nendega takistada juurdepääsu kohtulikele ega kohtuvälistele kaebuse esitamise vahenditele, sealhulgas suunistejärgsetele riiklikele kontaktpunktidele.

V. Töehõive ja töösuhted

Ettevõtjad peaksid kohaldatavate õigusnormide, kehtivate töösuhete ja värbamistavade ning kohaldatavate rahvusvaheliste tööstandardite raames vältima ebaseaduslikke töövõtu- ja töösuhteid ning tegema kooskõlas II ja IV peatükis kirjeldatud hooldsuunõuetega järgmist.

1.

- a) Austama rahvusvahelise ettevõtja värvatud töötajate õigust luua ametiühinguid ja esindusorganisatsioone omal valikul ning ühineda selliste ühingute ja organisatsioonidega, sh vältides sekkumist töötajate valikusse asutada enda valitud ametiühinguid ja esindusorganisatsioone ning nendega liituda.
- b) Austama töötajate õigust oma valitud ametiühingute ja esindusorganisatsioonide tunnustamisele kollektiivlääbirääkimiste pidamiseks ning pidama konstruktiivseid läbirääkimisi kas individuaalselt või tööandjate ühenduste kaudu nende esindajatega, et jõuda töötingimustes kokkuleppele.
- c) Aitama kaasa laste töö viivitamatule kaotamisele ning võtma kohesed ja tõhusad meetmed, et tagada kiiremas korras laste töö halvimate vormide keelustamine ja kaotamine.
- d) Aitama kaasa sunniviisilise või kohustusliku töö kõikide vormide kaotamisele ning võtma asjakohased meetmed eesmärgiga tagada, et ettevõtja ei kasutaks oma tegevuse käigus sunniviisilist ega kohustuslikku tööd.
- e) Juhinduma oma tegevuse käigus töehõive puhul võrdsete võimaluste pakkumise ja võrdse kohtlemise põhimõttest ning kohtlema oma töötajaid võrdselt nende rassist, nahavärvist, soost, vanusest, usutunnistusest, poliitilistest veendumustest, rahvusest või sotsiaalsest päritolust, puudest või muust staatusest sõltumata, välja arvatud juhul, kui töötaja valimine teda iseloomustavate tunnuste alusel aitab edendada valitsuse kehtestatud poliitikat, millega eelkõige suurendatakse võrdsust töehõivevõimalustes, või kui see on seotud ametikohast tulenevate nõuetega.
- f) Tagama ohutu ja tervisliku töökeskkonna kooskõlas ILO deklaratsiooniga aluspõhimõtete ja -õiguste kohta tööl.

2.

- a) Pakkuma töötajate esindajatele vahendeid, mis võivad olla vajalikud tõhusate kollektiivlepingute väljatöötamisel.
- b) Andma töötajate esindajatele õigel ajal teavet, mida on vaja, et töötingimused sisukalt läbi rääkida.
- c) Andma töötajatele ja nende esindajatele teavet, mis võimaldab neil saada tõepärase ja õiglase ülevaate üksuse või vajaduse korral kogu ettevõtja tegevusest.

3. Ettevõtjad peaksid edendama tööandjate ja töötajate ning nende esindajate vahelisi konsultatsioone ning muud laadi koostööd ühist huvi pakkuvates valdkondades.

4.

- a) Järgima töehõive, töösuhte ja tööstusharu standardeid kõigis tegevustes.

- b) Kui rahvusvahelised ettevõtjad tegutsevad teistes riikides, ei tohiks ettevõtja pakutavad palgad, hüved ega töötingimused olla kehvemad kui sarnastel tööandjatel samas riigis. Kui võrreldavaid tööandjaid ei ole, peaksid ettevõtjad pakkuma parimat võimalikku palka, hüvitisi ja töötingimusi, pidades silmas valitsuse poliitikat ja kohaldatavaid rahvusvahelisi standardeid. Need peaksid olema vastavuses ettevõtja majandusliku olukorraga, kuid vähemalt piisavad selleks, et rahuldada töötajate ja nende perekondade põhivajadused.
- c) Säilitama tööohutuse ja -tervishoiu kõrgeimad standardid.

5. Oma tegevustes rakendama võimalikult suures ulatuses kohalikke töötajaid ja korraldama nende tööoskuste parandamiseks väljaõpet koostöös nende esindajatega ja vajaduse korral asjakohaste valitsusasutustega.

6. Kaaludes oma tegevuse muutmist viisil, mis mõjutaks tööhõivet olulisel määral, eelkõige üksuse sulgemise korral, kui sellega kaasnevad kollektiivsed koondamised või vallandamised, peaksid ettevõtjad teavitama sellistest muutustest töötajate esindajaid ja nende esindusorganisatsioone ning vajaduse korral ka asjaomaseid ametiasutusi piisavalt vara ning tegema nendega koostööd, et leevendada selliste muutuste kahjulikku mõju võimalikult suurel määral. Arvestades iga juhtumi erisusi, soovitatakse juhtkonnal koondamisest teatada enne lõpliku otsuse tegemist. Otsuse tagajärgede leevendamiseks tehtava konstruktiivse koostöö huvides võib rakendada ka muid abinõusid.

7. Kui töötajate esindajatega peetakse heas usus läbirääkimisi töötingimuste üle või kui töötajad kasutavad oma ühinemisõigust, peaksid ettevõtjad hoiduma ähvardustest viia kas kogu majandusüksus või osa sellest teise riiki või tuua üle töötajaid ettevõtja teistes riikides paiknevatest üksustest, et ebaausalt mõjutada läbirääkimisi või takistada ühinemisõiguse kasutust.

8. Ettevõtjad peaksid võimaldama oma töötajate volitatud esindajatel pidada läbirääkimisi kollektiivlepingu või töötajate ja juhtkonna suhete üle ning lubama pooltel ühist huvi pakkuvates küsimustes konsulteerida juhtkonna esindajatega, keda on volitatud neis küsimustes otsuseid tegema.

Kommentaariid V peatüki kohta Töehõive ja töösuhted

52. Selle peatüki sissejuhatavas osas osutatakse kohaldatavatele õigusnormidele eesmärgiga tunnistada asjaolu, et rahvusvaheliste ettevõtjate suhtes võidakse konkreetsetes riikides tegutsedes kohaldada tööhõivet ja töösuhteid reguleerivaid riiklike ja rahvusvahelisi õigusnorme. Mõisted „kehtivad töösuhted” ja „värbamistavad” on piisavalt laiad, et võimaldada erinevate riiklike olude valguses eri tõlgendusi, näiteks riiklike õigusnormide alusel töötajatele pakutavad erinevad läbirääkimisvõimalused.

53. Rahvusvaheline Tööorganisatsioon on pädev kehtestama rahvusvahelisi tööstandardeid ja käsitlema nendega seotud küsimusi ning edendama põhiõiguste austamist töökohal, nagu on tunnustatud organisatsiooni deklaratsioonis aluspõhimõtete ja -õiguste kohta tööil. Suunistel kui mittesiduval dokumendil on nende standardite ja põhimõtete järgimise edendusel rahvusvaheliste ettevõtjate seas oma osa. Suuniste vastava peatüki sätteid kajastavad deklaratsiooni asjakohaseid sätteid, aga ka ILO kolmepoolset deklaratsiooni hargmaiste ettevõtete ja sotsiaalpoliitika põhimõtete kohta (ILO hargmaiste ettevõtete deklaratsioon) põhimõtteid. ILO hargmaiste ettevõtete deklaratsioon sätestab põhimõtted töehõive, koolituse, töötingimuste ja töösuhete valdkonnas, samas kui OECD suunised hõlmavad kõiki ettevõtja käitumise peamisi aspekte. OECD suunistes ja ILO hargmaiste ettevõtete deklaratsioonis osutatakse ettevõtjatelt oodatavale käitumisele ning need dokumendid peaksid toimima teineteisega paralleelselt ja mitte vastanduma. ILO hargmaiste ettevõtete deklaratsioon võib seega osutada suuniste mõistmisel kasulikuks, sest see on põhjalikum.

Kuid vastutus ILO hargmaiste ettevõtete deklaratsiooni ja suuniste järgimise tagamise eest on siiski institutsionaalselt eraldatud.

54. V peatükis kasutatav terminoloogia on kooskõlas ILO hargmaiste ettevõtete deklaratsioonis kasutatuga. Tunnistatakse, et töösuhte puudumisel eeldatakse, et ettevõtja tegutseb sellegipoolest üldiseid põhimõtteid käsitleva II peatüki A osa punktides 11–14 toodud riskipõhise hoolsuskohustuse ja tarneahela soovitude järgi.

See on eriti oluline sektorites, kus mitteametlikkus, lühiajaline töökorraldus, inimväärse töö puudumine ja digipööre võivad olla tavapärased.

55. Soovitudega ei sekkuta tõelistesse tsiviil- ega ärisuhetesse, vaid pigem püütakse tagada, et töösuhtes olevad üksikisikud saaksid kaitse, mis neile on suunistega ette nähtud.

56. Käesoleva peatüki punktis 1 kajastatakse kõiki tööpõhimõtteid ja -õigusi, mis sisalduvad ILO tööpõhimõtteid ja -õigusi käsitlevas deklaratsioonis: ühinemisvabadust ja õigust kollektiivlääbirääkimistele, lapstööjõu viivitamatut kaotamist, sunniviisilise ja kohustusliku töö kõigi vormide kaotamist, võrdset kohtlemist tööle saamisel ja töötamise ajal ning turvalise ja tervisliku töökeskkonna edendamist. Need põhimõtted ja õigused on kehtestatud konkreetsete õiguste ja kohustuste kujul ILO aluskonventsioonides.

57. Punkti 1 alapunktis c soovitatakse rahvusvahelistel ettevõtjatel anda oma panus laste töö viivitamatusse kaotamise tähenduses, mida kannab endas ILO deklaratsioon aluspõhimõtete ja -õiguste kohta töö. Juba ammu on kehtestatud laste tööd käsitlevad ILO dokumendid – konventsioon nr 138 ja soovitus nr 146 (mõlemad võeti vastu 1973. aastal), mis käsitlevad vanuse alammäära töölevõtmisel, ning ILO konventsioon nr 182 ja soovitus nr 190, mis käsitlevad lapstööjõu halvimaid vorme. Rahvusvahelistel ettevõtjatel võib olla oma tööhõivetavade ning kvaliteetsete, hästi tasustatud ja inimväärsete töökohtade loomise ning majanduskasvu antava panuse kaudu vaesuse ja eelkõige laste töö aluspõhjuste üldises käsitluses positiivne ülesanne. On oluline tunnustada ja edendada rahvusvaheliste ettevõtjate osa lapstööjõuprobleemile kestva lahenduse leidmisel. Sellega seoses väärib eriti märkimist asukohariikides elavate laste haridusstandardite parandamine.

58. Punkti 1 alapunktis d soovitatakse ettevõtjatel panustada sunniviisilise ja kohustusliku töö kõigi vormide kaotamise, mis on teine põhimõte, mis tuleneb ILO deklaratsioonist aluspõhimõtete ja -õiguste kohta töö ning mida tunnustatakse kodaniku- ja poliitiliste õiguste rahvusvahelise paktis kui inimõigust olla vaba sunniviisilisest ja kohustuslikust tööst. See põhiline tööõigus rajaneb ILO 1930. aasta konventsioonil nr 29 ja selle 2014. aasta protokolli ning 1957. aasta konventsioonil nr 105. Konventsioonis nr 29 õhutatakse valitsusi võimalikult lühikese aja jooksul tegema lõppu sunniviisilise ja kohustusliku töö kasutusele kõigis selle vormides, samas kui konventsioonis nr 105 nõutakse, et nad keelustaksid kohustusliku ja sunniviisilise töö ega kasutaks seda kindlatel loetletud eesmärkidel (näiteks poliitilise sunni vahendina ja tööjõu distsiplineerimiseks) ning rakendaksid meetmeid, et tagada selle kohene ja täielik kaotamine. Samas leitakse, et ILO on pädev organ tegelemaks vanglatöö keerulise küsimusega, eelkõige kui tegemist on vangide tööjõu pakkumisega eraisikutele, ettevõtjatele või ühendustele (ja vangide andmisega nende käsutusse). Ettevõtjad peaksid astuma vajalikke samme, et tõkestada inimkaubandust, sealhulgas sunniviisilise töö eesmärgil, ja tegelema sunnivahendite, sealhulgas võlaorjuse kaotamisega. Ettevõtjad peaksid reageerima ILO sunniviisilise töö indikaatorites sätestatud näitajatele ja suurendama oma tegevuse, toodete ja teenustega seotud sunniviisilise tööga seotud riskide käsitlemiseks võetud meetmete läbipaistvust.

59. Punkti 1 alapunktis e viidatud tööhõivega seotud mittediskrimineerimise põhimõtet kohaldatakse värbamise, tööülesannete määramise, ametist vabastamise, töötasu ja hüvitiste maksmise, edutamise, üleviimise või ümberpaigutamise, töölepingu lõpetamise, koolitamise ja pensionile jäämise tingimuste suhtes. Loetelus, mis sisaldab punkte, mille alusel ei tohi isikut diskrimineerida, ning mis on võetud ILO töö- ja kutsealast diskrimineerimist käsitlevast konventsioonist nr 111, ILO konventsioonist nr 100, emaduse kaitse konventsioonist nr 183, puuetega isikuid käsitlevast tööhõivekonventsioonist nr 159, vanemaid töötajaid käsitlevast soovitusel nr 162 ning soovitusel nr 200 HI-viiruse ja AIDSi kohta töökohal, leitakse, et mis tahes eristamine, kõrvalejätmine või eelistamine neil alustel kujutab endast konventsioonide, soovitude ja juhiste rikkumist.

Mõiste „muu staatus” viitab käesolevates suunistes osalusele ametiühingu tegevuses ja tunnustele, nagu vanus, puue, rasedus, perekonnaseis, seksuaalne sättumus või HIV-staatus. Kooskõlas punkti 1 alapunkti e sätetega soovitatakse ettevõtjatel luua kõigile võrdsed võimalused, pöörates erilist tähelepanu võrdsetele valiku-, tasustamis-, koolitus- ja edutamiskriteeriumidele ning nende võrdsele kohaldamisele, ning ennetada diskrimineerimist ja kõrvalejätmist perekonnaseisu, raseduse või lapsevanemaks olemise tõttu. Sellega seoses on asjakohane ILO vägivalla ja ahistamise vastu võitlemise konventsioon nr 190.

60. Punkti 1 alapunktis f soovitatakse kõigil ettevõtjatel tagada ohutu ja tervislik töökeskkond, ennetades sealhulgas tööst tulenevaid, sellega seotud või töö käigus tekkivaid õnnetusi ja tervisekahjustusi, vähendades töökeskkonnast tulenevate ohtude põhjuseid niivõrd kui see on mõistlikult tehtav.

61. Selle peatüki punkti 2 alapunktis c eeldatakse, et teave, mida ettevõtjad oma töötajatele ja nende esindajatele annavad, annab tulemuslikkusest õige ja õiglase ülevaate. See hõlmab järgmist: ettevõtja struktuur, tema majanduslik ja finantsolukord ja väljavaated, tervisele ja ohutusele kahjulikud keskkonnamõjud, tööhõive suundumused ja oodatavad olulised muutused tegevuses, võttes arvesse seadusest tulenevaid nõudeid ärisaladuse hoidmisele. Ärisaladuse hoidmine võib tähendada, et kindlat teavet ei esitata või selle esitamisega kaasnevad kindlad kaitsemeetmed.

62. Kõnealuse peatüki punktis 3 esitatud viide töötajate osalusele konsultatsioonide kaudu on võetud ILO soovitusel nr 94, mis käsitleb tööandjate ja töötajate konsultatsiooni ja koostööd äriühingu tasandil. See punkt on kooskõlas ka ILO hargmaiste ettevõtete deklaratsioonis sisalduva sättega. Selliste konsultatsioonidega ei tohiks asendada töötajate õigust pidada läbirääkimisi tööhõivetingimuste üle. Töökorralduse üle peetavaid konsultatsioone käsitlev soovitus on esitatud ka punktis 8.

63. Punkti 4 puhul hõlmavad tööhõivet ja töösuhteid käsitlevad standardid ka hüvitamist ja tööajakorraldust. Viide tööohutusele ja töötervishoiule tähendab, et rahvusvahelistel ettevõtjatel soovitatakse järgida kehtivaid regulatiivseid standardeid ja sektoris kehtestatud norme, et vähendada õnnetuste ja tervisekahjustuste esinemise riski, mis tuleneb tööülesannete täitmisest või on sellega seotud või mis tekib selle ajal. Sellega kutsutakse ettevõtjaid üles parandama tööohutuse ja töötervishoiu meetmeid oma tegevuse kõigis valdkondades isegi siis, kui asukohariigi kehtivate õigusnormidega seda ametlikult ei nõuta. Samuti soovitatakse sellega austada töötajate võimalust lõpetada töötamine, kui on põhjendatud alus arvata, et valitseb kohene ja tõsine oht tervisele või ohutusele. Peegeldades tervise- ja ohutuseküsimumuste tähtsust asjaomaste soovitusel seas, on neid korratud ka mujal suunistes, eelkõige tarbijate huve ja keskkonda käsitlevates peatükkides. ILO kutsehaiguste loetelu soovitusel nr 194 esitatakse kutsehaiguste suunav nimekiri ning tegevuspõhimõtted ja juhised, mida ettevõtjad võivad siinse soovitusel rakendamisel arvesse võtta. Täiendavad suunised ettevõtjatele töötervishoiu ja tööohutuse kohta on saadaval ILO tööohutuse ja töötervishoiu konventsiooni nr 155 IV osas (tegutsemine ettevõtjate tasandil) ning tööohutuse ja töötervishoiu juhtimissüsteemide (ILO-OSH) juhistes.

64. Peatüki punktis 5 esitatud soovitusel kutsutakse rahvusvahelisi ettevõtjaid üles värbama piisavalt töötajaid kohalike seast, sealhulgas juhtivatele kohtadele, ja pakkuma neile koolitust. Täiendus- ja ümberõppekoolitused peaksid ette nägema tulevase muutusi ettevõtja tegevustes ja tööandja vajadustes, sealhulgas neid, mis tulenevad ühiskondlikest ja keskkonnatehnoloogilistest arengutest ning automatiseerimise, digiteerimise, õiglase ülemineku ja säästva arenguga seotud riskidest ja võimalustest. Selles punktis esitatud sätted koolituste ja tööoskuste parandamise kohta täiendavad üldpõhimõtteid käsitleva peatüki osa A punktis 4 esitatud teksti, milles kutsutakse üles aitama kaasa inimkapitali kujundamisele. Viide kohalikele töötajatele täiendab üldpõhimõtteid käsitleva peatüki osa A punkti 3 sõnastust, milles soovitatakse edendada kohalikku suutlikkust.

Kooskõlas ILO inimressursside arendamise soovitusena nr 195 innustatakse ettevõtjaid ka investeerima võimalikult suurel määral koolitusse ja elukestvasse õppesse ning samas tagama võrdsed koolitusvõimalused naistele ja muudele haavatavatele elanikkonnarühmadele, näiteks noortele, väheste oskustega inimestele, puudega inimestele, migrantidele, vanemaealistele töötajatele ja põlisrahvastele.

65. Ettevõtjatel on inimväärse töö edendamisel ja loomisel tähtis osa. Punktis 6 soovitakse ettevõtjatel teavitada töötajate esindajaid ja asjaomaseid valitsusasutusi piisavalt vara sellistest muutustest oma tegevuses, mis avaldavad suurt mõju nende töötajate elatisele, eelkõige üksuse sulgemisest või automatiseerimisest, millega kaasnevad kollektiivsed koondamised või vallandamised. Nagu nimetatud punktis märgitud, on selle sätte eesmärk anda võimalus koostööks, et leevendada selliste muutuste põhjustatud mõju. Tegemist on tähtsa põhimõttega, mis leiab laialdast kajastamist deklaratsiooniga ühinenud riikide töösuhete alases õiguses ja vastavates tavades, kuigi konstruktiivse koostöövõimaluse tagamisel kasutavad deklaratsiooniga ühinenud riigid erinevaid meetodeid. Lisaks märgitakse selles punktis, et konkreetseid asjaolusid arvestades oleks asjakohane, kui juhtkond annaks koondamisest teada enne lõpliku otsuse tegemist. Teatamine enne lõpliku otsuse tegemist on paljudes deklaratsiooniga ühinenud riikides tõepoolest töösuhetega seotud õigusnormidele ja vastavatele tavadele iseloomulik tunnusjoon. Kuid see ei ole siiski ainus viis, et tagada konstruktiivse koostöö tegemise võimalus selliste otsustega kaasneva mõju leevendamiseks, ning deklaratsiooniga ühinenud riikide õigusnormides ja tavades nähakse ette ka muid võimalusi, näiteks kindlaksmääratud perioodid, mille jooksul tuleb enne otsuste elluviimist konsultatsioonid läbi viia.

VI. Keskkond

Ettevõtjatel on kestliku majanduse edendamisel tähtis osa ning nad võivad tõhusalt ja progressiivselt reageerida üleilmsetele, piirkondlikele ja kohalikele keskkonnaprobleemidele, sealhulgas kiireloomulisele kliimamuutuse ohule. Ettevõtjad peaksid tegutsemisriikide õigusaktide ja haldustavade raames ning asjakohaseid rahvusvahelisi lepinguid, põhimõtteid, eesmärgid ja standardeid silmas pidades tegutsema viisil, mis võtab nõuetekohaselt arvesse vajadust kaitsta keskkonda ning seega töötajaid, kogukondi ja ühiskonda laiemalt, vältima ja käsitlema kahjulikke keskkonnamõjusid ning aitama kaasa säästva arengu laiema eesmärgi saavutamisele. Ettevõtjad võivad olla seotud mitmesuguste kahjulike keskkonnamõjudega. Nende hulka kuuluvad muu hulgas:

- a) kliimamuutused;
- b) bioloogilise mitmekesisuse vähenemine;
- c) maa-, mere- ja mageveeökosüsteemide halvenemine;
- d) metsade hävitamine;
- e) õhu-, vee- ja pinnasereostus;
- f) jäätmete, sealhulgas ohtlike ainete vale käitlemine.

Selle peatüki kommentaarides on välja toodud tähtsad erinevused keskkonnamõjude vahel, sealhulgas seoses kliimamuutustega ja sellega, kuidas tuleks arvestada konkreetse ettevõtja suhet selliste mõjudega asjakohaste raamistike kontekstis.

Eelkõige peaksid ettevõtjad tegema järgmist.

1. Looma keskkonnajuhtimissüsteemi, mis sobib ettevõtja tegevuse, toodete ja teenuste jaoks kogu nende elutsükli jooksul, ja seda haldama, sealhulgas täites II peatükis kirjeldatud kahjulike keskkonnamõjudega seotud riskipõhist hoolsuskohustust, sealhulgas:
 - a) selgitama välja ja hindama ettevõtja tegevuse, toodete või teenustega seotud kahjulikud keskkonnamõjud, sealhulgas koguma piisavat ja õigeaegset teavet nende tegevuse, toodete ja teenustega seotud kahjulike mõjude kohta ning juhul, kui tegevusel võib olla märkimisväärne kahjulik keskkonnamõju, koostama asjakohase keskkonnamõju hinnangu;
 - b) kehtestama mõõdetavad eesmärgid, sihid ja strateegiad ning rakendama neid ettevõtja tegevuste, toodete ja teenustega seotud keskkonnamõjudega tegelemiseks ja keskkonnategevuste tulemuslikkuse parandamiseks. Eesmärgid peaksid olema teaduspõhised, kooskõlas asjakohaste riiklike poliitikate ning rahvusvaheliste kohustuste ja eesmärkidega ning tuginema parimatele tavadele;
 - c) kontrollima korrapäraselt strateegiate tõhusust, jälgima keskkonnaeesmärkide ja -sihtide edenemist ning korrapäraselt veenduma eesmärkide, sihtide ja strateegiate asjakohasuses;

- d) andma avalikkusele, töötajatele ja muudele asjaomastele sidusrühmadele piisavat, mõõdetavat, (vajaduse korral) kontrollitavat ja õigeaegset teavet oma tegevuse, toodete ja teenustega seotud keskkonnamõjude kohta, tuginedes parimale saadaolevale teabele, ning punkti 1 alapunktis b kirjeldatud sihtide ja eesmärkide saavutamise kohta;
 - e) korraldama heastamistöid või osalema sellistes töödes, mis on vajalikud, et vähendada kahjulikku keskkonnamõju, mille ettevõtja on põhjistanud või mille tekkesse ta on panustanud, ning kasutama oma mõjujõudu teiste kahjuliku keskkonnamõju põhjistanud või selle tekkele kaasa aidanud üksuste mõjutamiseks kahjulike keskkonnamõjude heastamisel.
2. Tegema sisukat koostööd asjaomaste huvirühmadega, keda mõjutavad ettevõtja tegevuse, toodete või teenustega seotud kahjulikud keskkonnamõjud.
 3. Koosõlas sellega, milline on teaduslik ja tehniline arusaam riskidest, mis võivad keskkonda tõsiselt kahjustada, ning võttes arvesse inimeste tervist ja ohutust, ei tohiks ettevõtjad kasutada täielike teaduslike andmete puudumist ettekäändena sellist mõju vähendavate kulutõhusate meetmete edasilükkamiseks.
 4. Ettevõtja peaks koostama tegevuskava oma tegevusest tulenevate raskete keskkonna- ja tervisekahjustuste, sealhulgas õnnetuste ja hädaolukordade ennetamiseks, leevendamiseks ja ohjamiseks, ning hoidma töökorras kanalid, mille kaudu teavitada pädevaid ametiasutusi õnnetuse tõttu tekkinud hädaolukorrast.
 5. Ettevõtja peaks püüdma pidevalt tõhustada oma keskkonnameetmeid ettevõtja ja vajaduse korral äripartnerite tasandil, soodustades järgmisi tegevusi:
 - a) tehnoloogia (võimaluse korral parima võimaliku tehnoloogia) kasutuselevõtt, et parandada keskkonnatulemusi;
 - b) toodete või teenuste väljatöötamine ja pakkumine, millega ei kaasne keskkonnakahjulikku mõju ja mis on sihipärase kasutuse korral ohutud, vastupidavad, parandatavad ja taaskasutatavad, toodetud keskkonnasõbralikul viisil, säästavad loodusressursse, vähendavad nii palju kui võimalik valmistamiseks kuluvat energiat ja materjali ning tekkivat saastet, kasvuhooonegaase ja jäätmeid, eriti ohtlikke jäätmeid;
 - c) tarbijate teadmiste suurendamine keskkonnamõjudest, mis kaasnevad ettevõtja toodete ja teenuste kasutusega, pakkudes muu hulgas täpset teavet toodete keskkonnamõju kohta (näiteks kasvuhooonegaaside heitkoguste, bioloogilise mitmekesisuse, ressursitõhususe, parandatavuse, ringlussevõtu või muude keskkonnaküsimuste kohta).
 6. Ettevõtjad peaksid pakkuma töötajatele asjakohast väljaõpet ja koolitust keskkonna, tervise ja ohutuse valdkonnas, sealhulgas ohtlike ja ohutute materjalide käsitlemise ja keskkonnaõnnetuste ärahoidmise küsimustes ning üldisemates keskkonnajuhtimise valdkondades, näiteks keskkonnamõju hindamise menetlused, avalikud suhted ja keskkonnatehnoloogia. Ettevõtjad peaksid keskkonnajuhtimise suutlikkuse suurendamiseks pakkuma tuge tarnijatele ja muudele äripartneritele, eelkõige VKE-dele ja väikeosanikele, kui see on asjakohane ja tehtav.
 7. Ettevõtjad peaksid toetama majanduslikult tõhusa ja keskkonnale kasutoova avaliku poliitika väljatöötamist, näiteks keskkonnateadlikkust ja -kaitset tõhustavate partnerluste või algatuste kaudu.

Kommentaariid VI peatüki kohta Keskkond

66. Keskkonnaeesmärkide saavutamine nõuab kogu ühiskonda hõlmavat käsitusviisi. Suunistes on sätestatud ootused, kuidas ettevõtjad peaksid vältima ja käsitlema kahjulikke keskkonnamõjusid ning aitama kaasa kliimamuutuste leevendamise ja nendega kohanemise, bioloogilise mitmekesisuse säilitamise, taastamise ja säästva kasutuse, maa, ressursside ja energia säästva, tõhusa ja seadusliku kasutuse, säästva tarbimise ja tootmise, sealhulgas ringmajanduse edendamise ning reostuse vältimise, vähendamise ja kontrollimise eesmärkide saavutamisele. Rahvusvahelised kohustused, mitmepoolsed lepingud ja muud regulatiivsed raamistikud on keskkonnaprobleemide ja ootuste mõistmisel tähtsad mõõdupuud. Mõned rahvusvahelised lepingud sisaldavad valitsuste ühiseid eesmärke ega pruugi anda üksikasjalikke ettekirjutusi üksikute ettevõtjate kohustuste kohta selliste eesmärkide saavutamisel. Sellistel juhtudel on tähtsad allikad asjakohased regulatiivsed raamistikud, riiklik poliitika ja laialdaselt tunnustatud keskkonnajuhtimis- ja keskkonnakaitsestandardid ning teaduslikult kogutud tõendid. Keskkonda käsitlevas peatükis kajastatakse üldiselt Rio keskkonna- ja arengudeklaratsiooni, Agenda 21 (Rio deklaratsiooni raames) ja ÜRO säästva arengu tegevuskava 2030 põhimõtteid ja eesmärke. Samuti on see kooskõlas ÜRO kliimamuutuste raamkonventsiooniga, Pariisi kokkuleppega, bioloogilise mitmekesisuse konventsiooniga, Kunming-Montreali ülemaailmse elurikkuse raamistikuga, asjakohaste piirkondlike konventsioonidega, mis käsitlevad juurdepääsu teabele, üldsuse osalust ja õigusemõistmist keskkonnaküsimustes, ÜRO kõrbestumise vastase võitluse tõkestamise konventsiooniga ja asjakohaste piirkondlike keskkonnakokkulepetega ning kajastab dokumente nagu ISO keskkonnajuhtimissüsteemide standard, Rahvusvahelise Finantskorporatsiooni keskkonnategevuste ja sotsiaalse tulemuslikkuse standardid ja kemikaalide kasutamise rahvusvaheline strateegiline lähenemisviis.

67. Suuniste kontekstis tuleks keskkonnajuhtimist tõlgendada selle kõige laiemas tähenduses, hõlmates tegevusi, mis on suunatud keskkonnamõtjude ja -riskide mõistmisele, ettevõtja tegevuse, toodete ja teenustega seotud keskkonnamõtjude vältimisele ja nendega tegelemisele, võttes arvesse ettevõtja osa kumulatiivsetest mõjudest ja püüdes pidevalt parandada ettevõtja keskkonnategevuse tulemuslikkust. Keskkonnajuhtimine hõlmab ka riskipõhise hoolsuskohustuse täitmist kahjulike keskkonnamõtjude suhtes. Kooskõlas II peatükiga sõltub keskkondliku hoolsuskohustuse olemus ja ulatus konkreetse ettevõtja asjaoludest. Keskkondliku hoolsuskohustuse täitmine võib keskkonnaandmete või -tehnoloogiate puudumise tõttu olla piiratud. Hoolsuskohustus hõlmab ka riskipõhiste prioriteetide seadmist. See sõltub ka sellest, mil määral on ettevõtja tegevuse, toodete või teenustega seotud keskkonnamõtjud mõistlikult prognoositavad. Keskkonnajuhtimine on säästva arengu oluline osa ja võib hõlmata paljude prioriteetide, sealhulgas riiklikes prioriteetides ja säästva arengu eesmärkides sätestatu ühildamist. Keskkonnajuhtimine on nii äriline vastutus kui ka ärivõimalus. Rahvusvahelistel ettevõtjatel on mõlemas oma osa. Seetõttu peaksid selliste ettevõtjate juhid oma äristrateegiates keskkonnaküsimustele piisavalt tähelepanu pöörama. Keskkonnategevuste tulemuslikkuse parandamine nõuab süstemaatilist käsitlust ja süsteemi pidevat täiustamist. Keskkonnajuhtimissüsteem loob sisemise raamistiku, mis on vajalik keskkonnakaalutluste lõimimiseks äritegevusse. Sellise süsteemi olemasolu peaks aitama aktsionäridele, töötajatele, kogukondadele ja teistele asjaomastele huvirühmadele kinnitada, et ettevõtja teeb aktiivset tööd, et kaitsta keskkonda oma tegevuste kahjuliku mõju eest.

68. Selle peatüki sissejuhatuses on toodud mittetäielik loetelu kahjulikest, äritegevusega seostatavatest keskkonnamõtjudest. Paljud ettevõtja tegevused võivad keskkonnale kahjulikku mõju avaldada. Kahjulikud keskkonnamõtjud on märkimisväärsed muutused keskkonnas või elustikus, millel on kahjulik mõju looduslike ja majandatud ökosüsteemide koosseisule, vastupidavusele, tootlikkusele või kandevõimele, sotsiaal-majanduslike süsteemide toimimisele või inimestele. Kahjulikke keskkonnamõtjusid tuleks hinnata parimate kättesaadavate teaduslike tõendite valguses. Nagu suuniste II peatükis kirjeldatud, põhjustab ettevõtja ebasoodsat keskkonnamõtju siis, kui ainuüksi tema tegevusest piisab, et tekitada kahjulikku mõju.

Ettevõtja aitab kaasa kahjulikule keskkonnamõjule, kui tema tegevus koos teiste üksuste tegevusega avaldab mõju või kui ettevõtja tegevus põhjustab, soodustab või ergutab teist majandusüksust ebasoodsat mõju avaldama. Kahjulikud keskkonnamõjud võivad olla ärisuhete kaudu otseselt seotud ka ettevõtja äritegevuse, toodete või teenustega, isegi kui need ei aita sellise mõju tekkele kaasa.

69. Keskkonnamõjud võivad olla kollektiivsed ja omavahel seotud või isoleeritud. Samuti võivad need olla olemuselt lokaliseeritud või piiriülesed. Kuigi mõni keskkonnamõju on hästi arusaadav, võib teiste ulatus, olemus ja põhjus olla vähem mõistetav, arenemisjärgus või isegi teadmata. Seega, kuigi mõnel juhul on olemasolevatele teaduslikele andmetele ja teabele tuginedes võimalik hinnata, mil määral ettevõtja kahjulikule keskkonnamõjule kaasa aitab, siis teistel juhtudel võib selline hindamine osutuda keeruliseks. Viimase olukorra kontekstis tuleks suuniste tähenduses ettevõtja kahjulikku mõju hinnates arvesse võtta, mil määral on tema tegevus kooskõlas laialdaselt tunnustatud standardite, keskkonnajuhtimisprotsesside ja hea keskkonnatava kaitsemeetmetega, kohaldatavates keskkonnaeeskirjades ja reguleerivates raamistikutes kehtestatud võrdlusaluste ja standardite ning asjakohaste rahvusvaheliste lepingutega.

70. Kahjulikud keskkonnamõjud on sageli tihedalt seotud suunistes käsitletud muude küsimustega, näiteks tervishoid ja ohutus, mõju töötajatele ja kogukondadele, juurdepääs elatusvahenditele või maaomandiõigused. Lisaks hõlmab keskkondliku hoolsuskohustuse täitmine ja kahjulike keskkonnamõjude juhtimine sageli mitmete keskkondlike, sotsiaalsete ja arenguliste prioriteetide arvestamist. Tasub märkida, et Pariisi kokkuleppe preambulis võetakse arvesse õiglase ülemineku, tööjõu ning inimväärse töö ja kvaliteetsete töökohtade loomise nõudeid riiklikult määratletud arenguprioriteetide järgi ning tunnistatakse, et kliimamuutustega võitlemiseks meetmete võtmisel peaksid lepinguosalisel austama, edendama ja arvestama oma vastavaid kohustusi. Sellega seoses on oluline, et ettevõtjad hindaksid ja käsitleksid sotsiaalseid mõjusid oma keskkonnajuhtimise ja hoolsuskohustuse raames ning võtaksid meetmeid kahjulike mõjude ennetamiseks ja leevendamiseks nii keskkonnakahjulikest tavadest loobumisel kui ka liikumisel keskkonnasäästlikumate tööstusharude või tavade, näiteks taastuvenergia kasutuse suunas. Seejuures on oluline austada tööõigusi, sealhulgas osaleda sotsiaaldialoogis ja kollektiivläbirääkimistes, nagu on kirjeldatud V peatükis, suhelda asjakohastel teemadel asjaomaste huvirühmadega ja vajaduse korral loobuda kahjulikest ärisuhetest, nagu on kirjeldatud II peatükis.

71. Lisaks keskkonnategevuste tulemuslikkuse parandamisele võib keskkonnajuhtimissüsteemi juurutamine pakkuda ettevõtjatele majanduslikku kasu järgneva kaudu: väiksemad tegevus- ja kindlustuskulud, parem energia- ja ressursisääst, vähenenud vastavus- ja vastutustasud, paranenud jätkusuutlikkus ja vastupidavus, parem juurdepääs kapitalile ja oskustele, klientide suurenenud rahulolu ning paremad kogukonna ja avalikud suhted.

72. Teavitamine ettevõtja tegevuse, toodete ja teenustega seotud keskkonnamõjudest ning huvirühmade sisuline kaasamine on hoolsuskohustuse osa ja seda võib nõuda ka seadus. Kasulikke viiteid leiab aruandlusstandarditest, nagu ülemaailmne aruandlusalgatus ja teised keskkonnaaruandluse standardid. Vt ka III peatüki sätteid avalikustamise kohta. Sisukas kaasamine ja suhtlemine huvirühmadega, nagu töötajad, kliendid, investoriid, tarnijad, töövõtjad, kohalikud kogukonnad, haavatavad või tõrjutud isikud või rühmad, eriõiguste või seaduslike omandiõigustega isikud, põlisrahvad ja laiema avalikkus on eriti oluline, kui selline keskkonnamõju neid ohustab või võib ohustada ja kui kaalul on haruldased või ohustatud keskkonnavarad kas piirkondlikus, riiklikus või rahvusvahelises kontekstis.

73. Ettevõtjatel soovitatakse kasutada säästvaid tarbimis- ja tootmismudeleid, sealhulgas ressursitõhususe kaudu ringmajandust ja muid mudeleid. Selliste praktikate abil võivad ettevõtjad oma kahjulikku keskkonnamõju märkimisväärselt vähendada.

Ressursitõhusus soodustab vahendite ja materjalide tõhusamat ja tulemuslikumat kasutust, muu hulgas keskkonnasõbraliku tooraine tarne abil. Lisaks on ringmajanduse meetodid asjakohased kui üks säästva arengu saavutamise vahenditest. Riiklike prioriteetide ja olude järgi on ringmajandus mudel, milles tooted ja materjalid on kujundatud nii, et neid saaks korduvkasutada, parandada, ümber toota, ringlusse võtta või taaskasutada ning seega võimalikult kaua koos ressursidega, millest need on valmistatud, majanduses hoida, ning kus välditakse või vähendatakse jäätmete, eriti ohtlike jäätmete teket ning ennetatakse ja vähendatakse kasvuhoonegaaside teket.

74. Suuniste põhieelduseks on, et ettevõtjad peaksid tegutsema võimalikult kiiresti ja ennetavalt, et vältida kahjulikke keskkonnamõjusid.

75. Suuniste eesmärk ei ole olemasolevate vahendite ümbertõlgendamine ega valitsuste nimel uute kohustuste ega pretsedentide loomine – suuniste on üksnes soovitusel, kuidas ettevaatuspõhimõtteid ettevõtjate tasandil rakendada. Tunnistatakse, et selle meetodi rakendamisel on vaja teatavat paindlikkust, mis põhineb konkreetsel kontekstil, milles seda rakendatakse. Samuti tunnistatakse, et selle valdkonna põhiraamistiku määravad valitsused oma võimekust silmas pidades ning neil on kohustus pidada korrapäraselt nõu huvirühmadega kõige sobivate edasiminekute osas, tagades läbipaistvuse ja teaduspõhise lähenemisviisi.

76. Ettevõtjatel on oluline osa kliimaneutraalsuse ja kliimakindla majanduse saavutamisel, mis on vajalik, et jõuda kliimamuutuste leevendamise ja nendega kohanemise rahvusvaheliselt kokkulepitud eesmärgideni. Kliimaneutraalsusele ülemineku käigus tekitavad paljud äritegevused mingil määral kasvuhoonegaaside heiteid või vähendavad süsinikusidujaid. Ettevõtjad peaksid tagama, et nende kasvuhoonegaaside heitkogused ja mõju süsinikusidujatele on kooskõlas rahvusvaheliselt kokkulepitud ülemaailmsete temperatuurieesmärkidega, mis põhinevad parimatel kättesaadavatel teaduslike andmetel, sealhulgas valitsustevahelise kliimamuutuste eksperdirühma (IPCC) hinnangul.

77. See hõlmab kliimamuutuste leevendamist ja nendega kohanemist käsitlevate teaduspõhiste poliiticate, strateegiate ja üleminekukavade kehtestamist ja rakendamist, samuti lühiajaliste, keskmiste ja pikaajaliste leevenduseesmärkide vastuvõttu, rakendust, seiret ja aruandlust. Need eesmärgid peaksid olema teaduspõhised, sisaldama absoluutseid ja vajaduse korral ka intensiivsusepõhiseid kasvuhoonegaaside heitkoguste vähendamise eesmärgi ning võtma arvesse kasvuhoonegaaside 1. ja 2. ning parimate kättesaadavate andmete põhjal võimaluse korral ka 3. mõjuala heitkoguseid. Tähtis on eesmärkidest korrapäraselt aru anda, need läbi vaadata ning neid piisavalt ja asjakohaselt silmas pidades ajakohastada, tuginedes uusimatele kättesaadavatele teaduslikele tõenditele ning uutele ja uuendatud riiklikele või valdkonnapõhiste üleminekuviisidele. Ettevõtjad peaksid kompenseerimis-, hüvitamis- või neutraliseerimismeetmetele eelistama heiteallikate kõrvaldamist või vähendamist. Süsiniku arvestusühikuid ja kompensatsiooni ühikuid võib käsitleda heitkoguste vähendamise vahendina viimase abinõuna. Süsiniku arvestusühikud ja kompensatsiooni ühikud peaksid olema äärmiselt keskkonnasõbralikud ja ei tohiks juhtida tähelepanu eemale vajadusest vähendada heitkoguseid ega aidata kaasa kasvuhoonegaasirohket protsesside ja taristute juurdumisele. Ettevõtjad peaksid avalikustama, kas nad kasutavad süsiniku arvestusühikuid ja kompensatsiooni ühikuid ning millised on nende asjakohased omadused. Selline aruandlus peaks eristuma heitkoguste vähendamise aruandlusest ja seda täiendama.

78. Mõjujõu kasutamine ja tehnoloogia pakkumine vastastikku vastuvõetavatel tingimustel, tehniline abi ja rahastus tarnijatele ja muudele äripartneritele kliimamuutuse leevendamiseks ning nendega kohanemiseks on eesmärkide saavutamiseks ja mõjudega tegelemiseks ülioluline.

79. Kliimakindluse ja kliimamuutustega kohanemise saavutamine on inimeste ja ökosüsteemide kaitsmiseks mõeldud pikaajalise globaalse kliimamuutustele reageerimise kriitiline osa ning nõuab kõigi ühiskonnakihtide kaasamist ja toetust. Ettevõtjad peaksid vältima tegevusi, mis kahjustavad kogukondade, töötajate ja ökosüsteemide kliimaga kohanemist ja vastupidavust.

80. Bioloogilise mitmekesisuse säilitamine ning loodusvarade ja ökosüsteemide, sealhulgas näiteks metsade, ookeanide, turbaalade ja märgalade säästev majandamine ja kasutamine on väga oluline

inimeste tervise ja elatusvahendite olemasolu, liikide ellujäämise, samuti kliimamuutuste leevendamise ja nendega kohanemise mõttes. Ettevõtjad peaksid kaasa aitama bioloogilise mitmekesisuse säilitamisele, selle osade säästvale kasutusele ning geneetiliste ressursside kasutusest tuleneva kasu õiglasele ja ausale jagamisele. Samuti peaksid ettevõtjad vältima maa, mere ja magevee seisundi halvenemist, sealhulgas metsade hävitamist, ja tegelema nende küsimustega kooskõlas ÜRO säästva arengu eesmärkidega, eelkõige punktiga 15.2, ÜRO metsanduse strateegilise kavaga 2017–2030 ning riigijuhtide 2021. aasta Glasgow' deklaratsiooniga metsade ja maakasutuse kohta, mille eesmärk on peatada ja pöörata tagasi metsade hävitamine ja maa degradeerumine aastaks 2030. Jõupingutused peaksid hõlmama kõrgendatud hoolduskohustust seoses võimaliku kahjuliku mõjuga bioloogilisele mitmekesisusele rahvusparkides, reservaatides ja muudel kaitsealadel, sealhulgas UNESCO maailmapärandi nimistusse kuuluvatel aladel, bioloogilise mitmekesisuse konventsiooni nõuete täitmiseks kaitstud aladel, riiklikes õigusaktides määratletud aladel, samuti seoses kaitsealuste liikidega. Vajaduse korral ning vastavalt oma suutlikkusele ja tegutsemisriigis kehtivatele seadustele peaksid ettevõtjad aitama kaasa ka säästvale maa- ja metsamajandusele, sealhulgas metsade taastamisele, metsastamisele ja taasmetsastamisele, sealhulgas maa, mere ja magevee seisundi taastamisele. Ettevõtjate jõupingutused bioloogilisele mitmekesisusele avaldatavate kahjulike mõjude ennetamisel või leevendamisel peaksid lähtuma bioloogilise mitmekesisuse leevendamise hierarhiast, mis soovib esmalt püüda vältida bioloogilise mitmekesisuse kahjustamist, vähendada või minimeerida seda seal, kus vältimine ei ole võimalik, ning kasutada kompenseerimist ja taastamist vältimatute kahjulike mõjude puhul viimase abinõuna.

81. Kahjulikud keskkonnamõjud, eriti bioloogilise mitmekesisuse ning maa, mere ja magevee seisundi halvenemise kontekstis, võivad olla seotud maa, metsade ja kalanduse vastutustundliku majandamisega. Nagu on märgitud maa-, kalavarude ja metsavalduse vastutustundliku haldamise vabatahtlikes suunistes, võib maa, metsa ja kalavarude vastutustundlik majandamine mängida rolli keskkonna säästva kasutamise toetamisel. Sellega seoses nõuavad maa-, kalavarude ja metsavalduse vastutustundliku haldamise vabatahtlikud suunised investeeringuid, mis ei kahjusta ja mis kaitsevad seadusliku omandiõiguse võõrandamise ning keskkonnakahju eest.

82. Suunistes soovitatakse ka ettevõtjatel töötada selle nimel, et parandada keskkonnategevuste tulemuslikkuse taset oma tegevuse kõigis osades, isegi kui nende tegutsemisriikide kehtivad tavad seda ametlikult ei nõua. Seejuures peaksid ettevõtjad võtma nõuetekohaselt arvesse enda sotsiaalset ja majanduslikku mõju arenguriikidele.

83. Näiteks on rahvusvahelistel ettevõtjatel sageli juurdepääs olemasolevale ja uuenduslikele tehnoloogiale või tööviisidele, mis võivad aidata parandada üldist keskkonnategevust. Rahvusvahelisi ettevõtjaid peetakse sageli oma tegevusvaldkondade liidriteks, seega ei tohiks jätta tähelepanuta teistele ettevõtjatele eeskujuks olemise tähtsust. Üks oluline viis toetada rahvusvahelisi investeeringuid üldisemalt on tagada, et ettevõtjate tegutsemisriigid saavad olemasolevast ja uuenduslikest tehnoloogiast ja vastavatest tavadest samuti kasu.

84. Ettevõtjatel on oluline osa oma töötajate ja muude huvirühmade keskkonnaküsimustes koolitamisel ja harimisel. Ettevõtjatel soovitatakse täita seda kohustust võimalikult suures ulatuses, eelkõige inimeste tervise ja ohutusega otseselt seotud valdkondades. Samuti peaksid ettevõtjad edastama oma keskkonnapoliitikat, -nõudeid ja -standardeid ärisuhetes selgel ja juurdepääsetaval viisil.

85. Ettevõtjad peaksid järgima loomade heaolu standardeid, mis on kooskõlas Maailma Loomatervise Organisatsiooni (WOAH) maismaaloomade tervise koodeksiga. Loomal on hea olla, kui ta on terve, tal on mugav, ta on hästi toidetud, ta tunneb end turvaliselt, ta ei kannata ebameeldivate seisundite (nt valu, hirm ja stress) all ning suudab käituda viisil, mis on oluline tema füüsilise ja vaimse seisundi jaoks. Loomade heaolu eeldab haiguste ennetust ja asjakohast veterinaarhooldust, peavarju, majandamist ja toitumist, stimuleerivat ja turvalist keskkonda, humaanset kohtlemist ning humaanset tapmist või surmamist. Lisaks peaksid ettevõtjad järgima asjaomaste rahvusvaheliste organisatsioonide koostatud elusloomade veo juhiseid.

VII. Võitlus altkäemaksu ja muude korrupsioonivormidega

Kahjulik mõju suunistega hõlmatud küsimustele on sageli võimalik korrupsiooni kaudu. Seega, kui ettevõtja rakendab tõhusaid korrupsioonivastaseid meetmeid, panustab ta oluliselt teistes suunistes käsitletud kahjulike mõjude vältimisse. Ettevõtjad ei tohiks kasutada altkäemaksu ega muid korrupsioonivorme.

Eelkõige peaksid ettevõtjad tegema järgmist.

1. Mitte osalema üheski korruptiivses teos, sealhulgas lubamatute rahaliste või muude eeliste pakkumine, lubamine või andmine riigiametnikele või nende isikute või ettevõtjaga ärisuhtes olevate üksuste töötajatele, nende sugulastele või kaastöötajatele. Samamoodi ei tohiks ettevõtjad nõuda alusetut rahalist hüve ega muud eelist ametiisikutelt või äripartnerite töötajatelt ega sellise rahalise hüve või muu eelise andmises kokku leppida või sellega nõustuda. Ettevõtjad ei tohiks kasutada kolmandaid isikuid ega muid vahendajaid, näiteks agente või teisi vahendajaid, konsultante, esindajaid, edasimüüjaid, konsortsiume, alltöövõtjaid ja tarnijaid ning ühisettevõtja partnereid alusetute rahaliste hüvede või muude eeliste suunamiseks ametiisikutele või oma äripartnerite töötajatele või nende sugulastele või sidusettevõtjatele.
2. Töötama välja ja kasutusele võtma piisavad sisekontrolli, eetika ja nõuetele vastavuse programmid või meetmed, mille abil ennetada, avastada ja käsitleda altkäemaksu andmist ja muid korrupsioonivorme ning mis on koostatud riskihindamise alusel, mille raames käsitletakse ettevõtja konkreetseid olusid, eelkõige ettevõtja altkäemaksu andmise riske (nt muu hulgas ettevõtja tegevuspiirkond ja -valdkond, muud asjakohased äritegevuse küsimused, regulatiivne keskkond, ärisuhete vormid, tehingud välisriikide valitsusega ja kolmandate osapoolte kasutamine). Need sisekontrolli, eetika ja nõuetele vastavuse programmid või meetmed peaksid hõlmama finants- ja raamatupidamismenetluste süsteemi, sealhulgas sisekontrollisüsteemi, mis on kavandatud eesmärgiga tagada õiglane ja korrektne raamatupidamine, raamatupidamisdokumentatsioon ja -aruandlus ning olukord, et raamatupidamist ja raamatupidamisdokumente ei saa kasutada altkäemaksu andmise, selle varjamise ega muude korruptiivsete tegude eesmärgil. Selliseid individuaalseid asjaolusid ja altkäemaksu andmise riske tuleks korrapäraselt jälgida ja vajaduse korral ümber hinnata, tagamaks, et ettevõtja sisekontrolli, eetika ja nõuetele vastavuse programme või meetmeid kohandatakse ning need on jätkuvalt tõhusad, ning leevendada ohtu, et ettevõtja osaleb altkäemaksuga seotud või muus korrupsioonivormis. Need sisekontrolli, eetika ja nõuetele vastavuse programmid või meetmed igasuguse korrupsiooni ennetamiseks ja tuvastamiseks peaksid hõlmama ka II peatükis kirjeldatud riskipõhise hoolsuskohustuse täitmist.
3. Ettevõtjad peaksid oma sisekontrolli, eetika või nõuetele vastavuse programmide või meetmetega keelama väikeste tehinguid hõlbustavate maksete tegemise, mis on üldiselt ebaseaduslik riikides, kus neid makseid tehakse, kuid kui neid makseid siiski tehakse, peaksid ettevõtjad kajastama need nõuetekohaselt oma raamatupidamises ja finantsdokumentides.

4. Võttes arvesse neid ohustavat konkreetset altkäemaksu andmise riski, peaksid ettevõtjad võtma nõuetekohaselt dokumenteeritud hoolsuskohustuse seoses agentide värbamise ja nende üle asjakohase ja korrapärase järelevalve tegemisega, ning tagama, et agentide tasustamine on asjakohane ning tasu makstakse üksnes õiguspäraste teenuste eest. Kui see on asjakohane, peaksid ettevõtjad pidama nimekirja agentidest, kes on tööle võetud seoses riigiasutuste ja riigiettevõtjatega tehtavate tehingutega, ning tegema selle pädevatele ametiasutustele kättesaadavaks kooskõlas kohaldatavate avalikustamissovetega. Ettevõtjad peaksid astuma samme tagamaks, et nende esindajad väldivad ebaseaduslikku mõjutamist ja järgivad suhetes riigiametnikega kutsestandardeid.
5. Ettevõtjad peaksid parandama oma tegevuse läbipaistvust seoses võitlusega altkäemaksu ja muude korruptsioonivormide vastu ning edendama ausa käitumiskultuuri juurutamist. Meetmete hulka võib kuuluda *i)* juhatuse või samaväärse juhtorgani ja kõrgema juhtkonna tugev, selgesõnaline ja nähtav toetus ja pühendumust ettevõtja sisekontrolli-, eetika- ja vastavusprogrammidele; *ii)* selgelt sõnastatud ja nähtav ettevõttepoliitika, mis keelab altkäemaksu ja muud korruptsioonivormid ja mis on hõlpsasti juurdepääsetav kõigile töötajatele ja asjaomastele kolmandatele isikutele, sealhulgas välismaistele tütarettvõtjatele, agentidele ja muudele vahendajatele; ja *iii)* ettevõtjate poolt nende kohustuste täitmiseks võetud juhtimissüsteemide ja sisekontrollide, eetika- ja vastavusprogrammide või meetmete avalikustamine. Samuti peaksid ettevõtjad soodustama avatust ja üldsusega peetavat dialoogi, et teavitada üldsust oma teadlikkusest võitlusest altkäemaksu ja muude korruptsioonivormidega ning edendada koostööd selles valdkonnas. Ettevõtjatel soovitatakse siseriiklike seadusi ja nõudeid järgides avalikustada kõik altkäemaksu ja muude korruptsioonivormidega seotud üleastumised, samuti meetmed, mis on võetud kahtlustatavate altkäemaksu ja muude korruptsioonivormide juhtumite käsitlemiseks. Need meetmed võivad muuhulgas hõlmata rikkumise tuvastamist, uurimist ja sellest teatamise protsesse ning sisulist ja ennetavat tööd õiguskaitseasutustega.
6. Ettevõtjad peaksid edendama töötajate ja ärisuhetega seotud isikute või üksuste teadlikkust ettevõttesisestest põhimõtetest ning sisekontrolli, eetika ja nõuetele vastavuse programmidest või meetmetest, mis on vastu võetud eesmärgiga võidelda altkäemaksu ja muude korruptsioonivormide vastu, ning nende järgimist, levitades asjakohaseid põhimõtteid, programme või meetmeid ning kasutades nende levitamiseks koolitusprogramme ja distsiplinaarmeetmeid, mis võitavad arvesse keelelisi, kultuurilisi ja tehnoloogilisi barjääre.
7. Ettevõtjad ei tohiks teha avalikule ametikohale kandideerijatele, erakondadele ega muudele poliitilistele organisatsioonidele ebaseaduslikke makseid. Poliitika toetamine peaks toimuma täielikus kooskõlas avalikustamissovetega ja sellest tuleks teavitada kõrgemat juhtkonda. Samuti ei tohi töötajaid kohustada toetama poliitilist kandidaati ega poliitilist organisatsiooni.

Kommentaari VII peatüki kohta Võtlus altkäemaksu ja muude korruptsioonivormidega

86. Altkäemaksu ja muid korruptsioonivorme tuleks tõlgendada kooskõlas allpool toodud vahenditega. Korruptsioon hõlmab riigiametnike või ärisuhetega seotud isikute või üksuste töötajatele altkäemaksu andmist või nendelt altkäemaksu võtmist. See võib hõlmata ka mõjuvõimuga kauplemist, omastamist ning sponsorluse ja heategevuslike annetuste väärkasutust. Näiteks ei tohiks ettevõtjad otseselt ega kaudselt pakkuda, lubada, anda ega nõuda altkäemaksu ega muid lubamatuid eeliseid, et saada või säilitada ärilist või muud sobimatut eelist. Ettevõtjad peaksid vastu seisma ka altkäemaksu küsimisele ja väljapressimisele. Kuigi huvide konflikt ei ole faktiliselt korruptsioon, on üha enam tunnustatud, et riigiametnike erahuvid ja avalike kohustuste vahelised konfliktid võivad ebaadekvaatse juhtimise korral põhjustada korruptsiooni. 15. veebruaril 1999. aastal jõustus rahvusvahelistes äritehingutes välisriigi ametiisikutele altkäemaksu andmise vastu võitlemise konventsioon ([\[OECD/LEGAL/0293\]](#) (edaspidi „alkäemaksu andmise vastu võitlemise konventsioon“). Altkäemaksu andmise vastu võitlemise konventsioon koos soovitusel, mis käsitleb täiendavat võitlust rahvusvahelistes äritehingutes välisriigi ametiisikutele altkäemaksu andmise vastu (edaspidi „soovitus altkäemaksuvastase võitluse kohta“), ([\[OECD/LEGAL/0378\]](#),

soovitusega, mis käsitleb maksumeetmeid täiendavaks võitluseks rahvusvahelistes äritehingutes välisriigi ametiisikutele altkäemaksu andmise vastu, [\[OECD/LEGAL/0371\]](#), soovitusel altkäemaksu ja riiklikult toetatavate ekspordikrediitide kohta [\[OECD/LEGAL/0447\]](#) ja soovitusel arengukoostöö osapoolte korrupsiooniriski juhtimise kohta [\[OECD/LEGAL/0431\]](#) on OECD kesksed vahendid, mis on suunatud altkäemaksupakkujate vastu. Nende eesmärk on kaotada altkäemaksu pakkumine välisriigi ametiisikutele sellega, et iga riik võtab vastutuse oma ettevõtjate tegevuse ja riigi õigusruumis toimuva eest.² Nende vahendite täieliku rakendamise edendamiseks on loodud programm, mille abil kontrollida OECD *alkäemaksu andmise vastu võitlemise konventsiooni* ja sellega seotud vahendite rakendamist riikides. Teisi korruptiivseid tegusid ja puutumatus riski käsitletakse ka soovitusel *avaliku sektori eetikastandardite kohta* [\[OECD/LEGAL/0435\]](#), soovitusel *lobitöö läbipaistvuse ja usaldusväärsuse põhimõtete kohta* [\[OECD/LEGAL/0379\]](#), soovitusel *OECD suuniste kohta huvide konflikti haldamiseks avalikus teenistuses* [\[OECD/LEGAL/0316\]](#) ning soovitusel suuniste kohta, mis käsitlevad *korrupsioonivastast võitlust ja eetikastandardeid riigiettevõtjates* [\[OECD/LEGAL/0451\]](#).

87. Korrupsioon kahjustab demokraatlikke institutsioone ja ettevõtjate juhtimist. See pärsib investeerimist ja moonutab rahvusvahelisi konkurentsitingimusi. Lisaks majanduslikule mõjule võib korrupsioonil olla kahjulik mõju, sealhulgas ülemaailmse stabiilsuse õõnestamine, keskkonnastandardite ja tööõiguste jõustamise puudumine või nõuetele mittevastavate kaupade pakkumine. Eelkõige õõnestab rahaliste vahendite ümbersuunamine korruptiivsete tavade kaudu kodanike püüdlusi saavutada kõrgemat majanduslikku, sotsiaalset ja keskkondlikku heaolu. Korrupsioon mõjutab tõrjutud või haavatavatesse rühmadesse või elanikkonnarühmadesse kuuluvaid inimesi ebaproportsionaalselt ja võib süvendada soolist ebavõrdsust. Ettevõtjatel on nende tavade vastu võitlemisel oluline ülesanne, võttes kontrolli-, eetika- ja vastavusprogrammide loomisest arvesse muu hulgas rahvuse, rassi, soo ja seksuaalse sättumuse alusel toimuvat struktuurset diskrimineerimist kattuvaid vorme.

88. Sündsus, ausus ja läbipaistvus nii avalikus kui ka erasektoris on altkäemaksu ja muude korrupsioonivormide vastu võitlemise peamised põhimõtted. Äriühingud, valitsusvälised organisatsioonid, valitsused ja valitsustevahelised organisatsioonid on kõik teinud koostööd, et tugevdada avalikku toetust korrupsioonivastastele meetmetele ning parandada läbipaistvust ja üldsuse teadlikkust korrupsioonist ja altkäemaksu andmisest. Asjakohaste äriühingu üldjuhtimise tavade vastuvõtmine on samuti oluline element ettevõtjasiseste eetikanormide edendamisel.

89. Altkäemaksuvastase võitluse soovitusel soovitatakse valitsustel eelkõige õhutada oma ettevõtjaid välja töötama ja vastu võtma piisavaid sisekontrolli, eetika ja nõuetele vastavuse programme või meetmeid välismaise altkäemaksu võtmise ennetamiseks ja tuvastamiseks, võttes arvesse sisekontrolli, eetika ja vastavuse heade tavade juhendit, mis on altkäemaksuvastase võitluse soovitusel II lisas. See heade tavade juhend on ette nähtud ettevõtjatele, sealhulgas riigi omanduses olevatele ettevõtjatele,

² OECD altkäemaksu vastu võitlemise konventsioonis kasutatakse mõistet „alkäemaksu andmine“ järgmises tähenduses: „... alusetu rahalise või muu hüve tahtlik pakkumine, lubamine või andmine välisriigi ametiisikule või kolmandale isikule otse või vahendajate kaudu selleks, et ametiisik teeks ametiülesandeid täites mingi teo või hoiduks seda tegemast, mille tulemusel altkäemaksu pakkuja saab või säilitab rahvusvahelise äritegevusega seotud ebaseaduslikke soodustusi“. Konventsiooni kommentaarides (punkt 9) selgitatakse, et tehingut hõlbustav makse ei kujuta endast konventsiooni artikli 1 lõike 1 kohast makset, mille tulemusel saab või säilitab makse tegija äritegevusega seotud või muid ebaseaduslikke eeliseid, ja sellepärast ei kujuta see endast kuritegu. Maksed, mida mõnes riigis tehakse selleks, et riigiametnikud täidaksid oma ametiülesandeid, näiteks annaksid välja litsentse või lube, on üldjuhul asjaomases välisriigis ebaseaduslikud. Teised riigid saavad tegeleda ja peaksid tegelema sellise korruptiivse nähtusega näiteks sel moel, et toetavad head valitsemistava käsitlevaid programme. Altkäemaksu vastu võitlemise soovitusel (jagu XIV.i) soovitatakse valitsustel võtta kohustus perioodiliselt üle vaadata väikeste hõlbustavate maksete poliitika ja meetodid, et selle nähtusega efektiivselt võidelda.

aga ka ettevõtlusorganisatsioonidele ja erialaliitudele ning selles rõhutatakse heade tavade rakendamist ettevõtja sisekontrollide, eetika- ja vastavusprogrammide või välismaise altkäemaksu ärahoidmise ja tuvastamise meetmete tõhususe tagamiseks, sealhulgas teavitavate isikute kaitse. See on paindlik ja on mõeldud kohandamiseks ettevõtjatele, eelkõige väikestele ja keskmise suurusega ettevõtjatele, vastavalt nende individuaalsetele asjaoludele, sealhulgas nende suurusele, tüübile, juriidilisele struktuurile ning geograafilisele asukohale ja tööstusharule, samuti jurisdiktsioonile ja muudele juriidilistele aluspõhimõtetele, mille alusel nad tegutsevad. Lisaks peaksid käesolevate suuniste tähenduses korruptsiooniga seotud sisekontrolli, eetika ja nõuetele vastavuse programmid või meetmed hõlmama ka riskipõhise hoolsuskohustuse täitmist vastavalt II peatükis esitatud soovitudele.

90. Ühine tegevus ja mõtestatud koostöö kohalike ja rahvusvaheliste kodanikuühiskonna organisatsioonide, ettevõtjate, erialaliitude ja rahvusvaheliste organisatsioonidega võivad samuti aidata ettevõtjatel paremini välja töötada ja rakendada tõhusaid korruptsioonivastaseid poliitikaid ning maandada korruptsiooniriske, mida üks ettevõtte ei suuda üksinda maandada.

91. ÜRO korruptsioonivastases konventsioonis, mis jõustus 14. detsembril 2005, esitatakse lai valik korruptsioonivastase võitluse standardeid, meetmeid ja eeskirju. Selle konventsiooni järgi peavad konventsiooniosalisel keelama oma ametiisikutel võtta vastu altkäemaksu ning ettevõtjatel anda altkäemaksu oma riigi ametiisikutele, samuti välisriigi ja rahvusvaheliste organisatsioonide ametiisikutele ning kaaluma altkäemaksu andmise keelamist erasektoris. ÜRO korruptsioonivastane konventsioon ja altkäemaksu andmise vastu võitlemise konventsioon täiendavad ja toetavad üksteist.

92. Altkäemaksu pakkumise probleemiga tegelemiseks on oluline hea valitsemistava eesmärgiga ennetada olukordi, kus ettevõtjalt küsitakse altkäemaksu. Nii päritolu- kui ka asukohariigi valitsus peaksid aitama altkäemaksu andmise õhutamise ja muude korruptsioonivormidega silmitsi seisvaid ettevõtjaid, suurendama teadlikkust ja pakkuma koolitusi asjaomastele riigiametnikele, kaaluma erasektori ja avaliku sektori esindajate ning kodanikuühiskonna organisatsioonide kollektiivsete algatuste edendamist ning vajaduse korral võtma koordineeritud meetmeid, et tegeleda altkäemaksu küsimise ja vastuvõtmisega. Altkäemaksuvastast võitlust käsitleva soovitusel II lisas esitatud juhistes konventsiooni kindlaid artikleid käsitleva hea tava kohta märgitakse, et altkäemaksu andmise vastu võitlemise konventsiooni rakendamisel tuleks jälgida, et sellega ei pakutaks kaitset ega loodaks erandeid puhuks, kui altkäemaksu andmisele õhutada välisriigi ametiisik. Lisaks nõuab ÜRO korruptsioonivastane konventsioon riigisisest ametnike altkäemaksu küsimise kriminaliseerimist.

VIII. Tarbijate huvid

Tarbijatega suhtlemisel peaksid ettevõtjad juhinduma õiglastest äri-, turundus- ja reklaamitavadest ning võtma kõik mõistlikud meetmed, et tagada pakutavate kaupade ja osutatavate teenuste kvaliteet ja usaldusväärsus. Eelkõige peaksid ettevõtjad tegema järgmist.

1. Ettevõtjad peaksid tagama, et nende pakutavad kaubad ja osutatavad teenused vastavad kõigile kokkulepitud või õigusaktides sätestatud tarbijate tervise ja ohutuse standarditele, sealhulgas standarditele, mis on seotud terviseohu hoiatuste ja ohutusteabe esitamisega, ega kujuta eeldatava kasutuse ega eeldatava ebaõige kasutuse ega väärkasutuse korral põhjendamatut ohtu tarbijate tervisele ega ohutusele.
2. Ettevõtjad peaksid pakkuma täpset, kontrollitavat ja selget teavet, mis on piisav, et võimaldada tarbijatel teha teadlikke otsuseid, sealhulgas teavet hindade ja vajaduse korral sisu, ohutu kasutuse, keskkonnamõju, hoolduse, ladustamise, kaupade ja teenuste kõrvaldamise ning e-kaubanduse kohta, nagu privaatsusega seotud küsimused, ning teavet vaidluste lahendamise korra ja hüvitusvõimaluste kohta. Teave tuleks esitada arusaadaval ja hõlpsasti kättesaadaval viisil, kasutades lihtsat keelt, võttes arvesse ka puuetega tarbijate juurdepääsuvajadusi. Võimaluse korral tuleks teave esitada viisil, mis võimaldab tarbijatel tooteid paremini võrrelda.
3. Ettevõtjad peaksid võimaldama tarbijatele juurdepääsu õiglastele, lihtsalt kasutatavatele, õigeaegsetele ja tõhusatele kohtuvälise lahenduse ja hüvitamise võimalustele, ilma et sellega kaasneks ülemäärane kulu või koormus.
4. Ettevõtjad ei tohiks esitada alusetut teavet, teavet esitamata jätta ega kasutada muid võtteid, mis on ebaausad, eksitavad, petturlikud, kõlvaltud või muul tarbijate valikuid või konkurentsi õhnestavad.
5. Ettevõtjad peaksid toetama jõupingutusi tarbijate harimise edendamiseks nende äritegevusega seotud valdkondades, et muu hulgas parandada tarbijate suutlikkust i) teha teadlikke otsuseid keerukate kaupade, teenuste ja turgude kohta, ii) mõista paremini nende otsuste majandus-, keskkonna- ja sotsiaalmõju ning iii) toetada säästvat tarbimist.
6. Ettevõtjad peaksid kaitsma tarbijate privaatsust, tagades, et ettevõtja tarbijaandmete kogumise ja kasutusega seotud tavad on seaduslikud, läbipaistvad ja õiglased, võimaldavad tarbijal osaleda ja annavad talle valikuvõimaluse, ning võtavad kõik mõistlikud meetmed, et tagada nende poolt kogutavate, salvestatavate, töödeldavate või levitatavate isikuandmete turvalisus.
7. Ettevõtjad peaksid tegema täiel määral koostööd riigiasutustega, et ennetada ebaausaid turundustavasid (sealhulgas eksitav reklaam ja kaubanduspettus) ja võidelda nende vastu ning vähendada või hoida ära inimeste tervist ja ohutust või keskkonda ähvardavaid tõsiseid ohte, mis tulenevad nende kaupade ja teenuste tarbimisest, kasutusest või kõrvaldamisest.
8. Ettevõtjad peaksid eespool esitatud põhimõtete kohaldamisel võtma arvesse i) haavatavate ja ebasoodsas olukorras olevate tarbijate vajadusi ning ii) konkreetseid probleeme, mida e-kaubandus võib tarbijatele põhjustada.

Kommentaari VIII peatüki kohta Tarbijate huvid

93. Suuniste tarbijahuve käsitlev peatükk tugineb OECD tarbijapoliitika komitee ja finantsturgude komitee tööle, asjakohastele OECD standarditele tarbijakaitse valdkonnas, aga ka teiste organisatsioonide, sealhulgas Rahvusvahelise Kaubanduskoja, Rahvusvahelise Standardiorganisatsiooni ja ÜRO, sealhulgas ÜRO keskkonnaprogrammile (st ÜRO tarbijapoliitika suunistele) ja asjakohastele dokumentidele, sealhulgas Rahvusvahelise Kaubanduskoja reklaami- ja turunduskommunikatsiooni koodeksile ülemaailmse reklaami ja vastutustundliku turunduse kohta.

94. Peatükis tunnistatakse, et tarbijate rahulolu ja sellega seotud huvid moodustavad ettevõtjate eduka toimimise põhialuse. Samuti tunnistatakse, et kaupade ja teenuste tarbijaturud on aja jooksul väga palju muutunud. Regulaatiivne reform, avatumad ülemaailmsed turud, uute tehnoloogiate areng ning tarbijateenuste kasv on olnud peamised muutuste ajendid, pakkudes tarbijatele suuremat valikuvõimalust ja muid hüvesid, mis kaasnevad avatuma konkurentsiga. Samal ajal on muutuste kiirus ja paljude turgude keerukamaks muutumine teinud kaupade ja teenuste võrdlemise tarbijate jaoks üldiselt raskemaks. Peale selle on aja jooksul muutunud ka tarbijate demograafiline esindatus. Lapsed on turul üha kaalukamad, ja samuti mõjutab turgu suurenev vanemaaliste täiskasvanute arv. Kuigi tarbijad on üldiselt paremini haritud, puudub paljudel siiski aritmeetika- või kirjakirjaoskus, mida on tänapäeva keerukamal ja infomahukal turul vaja. Lisaks tunnevad paljud tarbijad üha suuremat huvi selle vastu, milline on ettevõtjate seisukoht ja tegevus mitmesugustes majandus-, sotsiaal- ja keskkonnaküsimustes, ning nad soovivad seda kaupade ja teenuste valikul arvesse võtta.

95. Kõnealuse peatüki sissejuhatavas osas kutsutakse ettevõtjaid üles kohaldama õiglasi äri-, turundus- ja reklaamitavasid ning tagama pakutavate toodete kvaliteeti ja usaldusväärset. Märgitakse, et need põhimõtted kehtivad nii kaupade kui ka teenuste puhul.

96. Punktis 1 rõhutatakse, kui oluline on, et ettevõtjad järgiksid nõutavaid tervise- ja ohutusstandardeid, ning kui tähtis on nende jaoks, et nad annaksid tarbijatele oma toodete kohta asjakohast tervise- ja ohutusteavet.

97. Punkt 2 käsitleb teabe avalikustamist. Selles kutsutakse ettevõtjaid üles andma piisavat teavet, et tarbijad saaksid teha teadlikke otsuseid. Teabe edastamise viis veebikeskkonnas peaks olema kohandatud tarbija juurdepääsuviiside järgi. See hõlmab vajaduse korral ka teavet toodetega seotud finantsriskide kohta. Peale selle on ettevõtjad mõnel juhul õigusaktidega kohustatud esitama teavet viisil, mis võimaldab tarbijatel kaupu ja teenuseid (nt ühiku hinda) vahetult võrrelda. Otseste õigusnormide puudumise korral innustatakse ettevõtjaid esitama tarbijatega suheldes teavet sellisel viisil, mis hõlbustab kaupade ja teenuste võrdlust ning võimaldab tarbijatel hõlpsasti kindlaks määrata, milline on toote kogumaksumus. Tuleb märkida, et mõiste „piisav” tähendus võib aja jooksul muutuda ja ettevõtjad peaksid neile muutustele reageerima. Kõik ettevõtja keskkonna ja toodete kohta esitatud väited peaksid põhinema asjakohastel tõenditel ning nõuetekohastel katsetel, kui see on asjakohane. Nõuded võivad kehtida nii toote või teenuse tootmisviisi kui ka toote või teenuse enda omaduste kohta. Võttes arvesse tarbijate kasvavat huvi keskkonna- ja sotsiaalküsimuste ning säästva tarbimise vastu, tuleks vajaduse korral esitada teave ka toodete keskkondlike ja sotsiaalsete aspektide kohta. See võib hõlmata teavet toodete energiatõhususe, ringlussevõetavuse, vastupidavuse ja parandatavuse, finantstoodete ja -teenuste jätkusuutlikkuse tunnuste või näiteks toiduainete puhul teavet põllumajandustavade või toitumisomaduste kohta.

98. Ostuotsuseid tehes võtavad tarbijad üha enam arvesse ettevõtjate äritavasid. Sellepärast soovitatakse, et ettevõtjaid teeksid kättesaadavaks teabe algatuste kohta, mida nad on teinud, et lõimida sotsiaal- ja keskkonnaküsimused oma äritegevusse ning toetada säästvat tarbimist muul moel.

Siinkohal on asjakohane ka suuniste III peatükk. Selles peatükis innustatakse ettevõtjaid tegema üldsusele teatavaks oma väärtushinnangud või äritavad, sealhulgas teave ettevõtja sotsiaal-, eetika- ja keskkonnapõhimõtete kohta, ning muud toimumisjuhendid, millest ettevõtja oma tegevuses lähtub. Ettevõtjatel soovitatakse esitada see teave lihtsas keeles ja tagada keskkondlikku või sotsiaalset tulemuslikkust puudutavate väidete täpsus. Oodatakse neis valdkondades aru andvate ja tarbijatele asjakohast teavet pakkuvate ettevõtjate arvu kasvu.

99. Punktis 3 korratakse sõnastust, mida on kasutatud soovitusel tarbijavaldluste lahendamise ja kahju hüvitamise kohta [[OECD/LEGAL/0356](#)]. Soovitusel esitatakse raamistik, mille abil töötada välja tõhusad meetodid tarbijakaebustega tegelemiseks, sealhulgas hulk meetmeid, mida ettevõtjad saavad seejuures rakendada. Tuleb märkida, et mehhanismid, mille paljud ettevõtjad on tarbijatega seotud vaidluste lahendamiseks kehtestanud, on aidanud suurendada tarbijate usaldust ja rahulolu. Võrreldes kohtumenetlustega, mis võivad osutada kulukateks, rasketeks ja ajamahukateks kõigile asjaosalistele, võivad need mehhanismid pakkuda kaebustega tegelemiseks praktilisemaid lahendusi. Selleks et need kohtuvälised mehhanismid oleksid tõhusad, tuleb tarbijaid siiski teavitada nende meetmete olemasolust, ja tarbijatele tuleks anda juhiseid selle kohta, kuidas kaebusi esitada, eelkõige juhul, kui tegemist on piiriüleste või mitmemõõtmeliste tehingutega.

100. Punktis 4 käsitletakse ebaausaid, eksitavaid, petturlikke ja muid ebaausaid äritavasid. Sellised tavad võivad turgu moonutada nii tarbijate kui ka vastutustundlike ettevõtjate kahjuks ja neid tuleks vältida.

101. Punktis 5 käsitletakse tarbijate harimist, mis on omandanud suurema tähtsuse, kuna paljud turud ja tooted on muutunud keerulisemaks. Valitsused, tarbijaorganisatsioonid ja paljud ettevõtjad on mõistnud, et see on jagatud vastutus, millesse nad saavad märkimisväärselt panustada. Raskused, mida tarbijad on kogunud keerukate toodete hindamisel nii finants- kui ka muudes valdkondades, on rõhutanud, kui oluline on huvirühmade koostöö, et edendada tarbijaotsuste tegemise parandamisele suunatud haridust.

102. Punktis 6 käsitletakse isikuandmeid. Isikuandmete järjest kasvav kogumine ja kasutus ettevõtjate poolt võib olla suur risk tarbijate privaatsusele ja heaolule. Tarbijate isikuandmete kaitse, sealhulgas andmeturvet, on seetõttu väga oluline.

103. Punktis 7 rõhutatakse, kui oluline on ettevõtjate koostöö riigiasutustega, et aidata tõhusamalt ennetada ebaausaid turundustavasid ja nende vastu võidelda. Samuti kutsutakse neid üles koostööle, et vähendada ja ennetada ohtu inimeste tervisele ja ohutusele ning keskkonnale. Need hõlmavad kaupade kõrvaldamise, tarbimise ja kasutusega seotud ohte. See näitab arusaama, et toodete ohutusega seotud riskide arvestamine ja juhtimine on tähtis kogu nende eluea jooksul, eelkõige projekteerimise, tootmise, turunduse, kasutuse ja kõrvaldamise etapis.

104. Punktis 8 kutsutakse ettevõtjaid üles võtma kaupade ja teenuste turustamisel arvesse haavatavaid ja ebasoodsas olukorras olevaid tarbijaid. Ebasoodsas olukorras olevad või haavatavad tarbijad on tarbijad või tarbijarühmad, kelle jaoks võib nende isikliku olukorra või asjaolude tõttu (nt vanus, vaimsed või füüsilised võimed, haridustase, sissetulek, keeleoskus või kõrvaline asukoht) olla raske tänapäeva infomahukat ja globaliseerunud turgudel toime tulla. Kõnealusel punktis rõhutatakse samuti mobiilse ja muud liiki e-kaubanduse kaalukust maailmaturgudel. Sellise kaubanduse pakutavad eelised on suured ja aina kasvavad. Kuid on ka oht tarbijatele kahju tekitada. Valitsused on pühendanud palju aega sellele, et uurida viise, kuidas pakkuda tarbijatele läbipaistvat ja tõhusat kaitset, mille tase oleks ühtemoodi kõrge nii e-kaubanduse kui ka traditsioonilistele kaubandusvormide puhul. Seetõttu on oluline, et ettevõtjad võtaksid meetmeid e-kaubanduse riskide vähendamiseks, et kaitse tase ei oleks madalam kui traditsioonilistele kaubandusvormide puhul.

IX. Teadus, tehnoloogia ja innovatsioon

Teadusuuringud ja tehnoloogiline innovatsioon on suurendanud tootlikkust kõigis sektorites, samuti ettevõtjate suutlikkust läbi viia hoolsusuuringuid ja panustada säästvasse arengusse. Ettevõtjad peaksid vajaduse korral kaasa aitama kohaliku ja riikliku uuendusvõime arendamisele. Tehnoloogia arenduse, rahastuse, müügi, litsentsimise, kauplemise ja kasutuse, sealhulgas andmete kogumise ja kasutuse, ning teadusuuringute ja uuenduste kontekstis peaksid ettevõtjad järgima suuniseid ning järgima kehtivaid riiklikke seadusi ja nõudeid, sealhulgas eraelu puutumatus ja andmekaitse nõudeid ning ekspordikontrolli eeskirju. Eelkõige peaksid ettevõtjad tegema järgmist.

1. Tegema II peatükis kirjeldatud riskipõhise hoolsusanalüüsi teaduse, tehnoloogia ja uuendusega seotud tegelike ja võimalike kahjulike mõjude kohta.
2. Võimaluse korral oma äritegevuse käigus kasutusele võtma tavad, mis võimaldavad vabatahtlikku, ohutut, turvalist ja tõhusat tehnoloogia ja oskusteabe edasiandmist vastastikku kokkulepitud tingimustel, ning parandama juurdepääsu andmetele ja andmete jagamist, et soodustada teadusavastusi ja -uuendusi, võttes nõuetekohaselt arvesse intellektuaalomandi õiguste kaitset, konfidentsiaalsuskohustusi, eraelu puutumatus, isikuandmete kaitset, ekspordikontrolle ja mittediskrimineerimise põhimõtet.
3. Kui see on asjakohane, peaksid ettevõtjad tegelema asukohariikides teaduse ja tehnoloogia arendusega, et rahuldada kohaliku turu vajadusi, kasutama asukohariigist pärit töötajaid teadus- ja tehnoloogiaalaldkonnas ning soodustama nende koolitamist, võttes arvesse terviklikkust, turvalisust ja ärivajadusi.
4. Kui ettevõtjad annavad litsentse intellektuaalomandi õiguste kasutamiseks või siirdavad tehnoloogiat vabatahtlikult muul moel, peaksid nad seda tegema kokkulepitud tingimustel ja viisil, mis aitab tagada kaitsemeetmed kahjulike mõjude ennetamiseks ja leevendamiseks ning mis aitab parandada asukohariigi säästva arengu väljavaateid pikas perspektiivis ja järgib ekspordikontrolli eeskirju.
5. Kui see ühtib äriliste eesmärkidega, peaksid ettevõtjad arendama sidemeid kohalike kõrgkoolide ja riiklike teadusasutustega ning osalema teadusprojektides koos kohalike ettevõtjate või nende ühendustega, sealhulgas VKE-de ja kodanikuühiskonna organisatsioonidega. Sellises koostöös tuleks arvesse võtta tõhusat riskijuhtimist, eetilisi kaalutlusi, riikliku julgeoleku küsimusi, kohaldatavaid seadusi ja huvirühmade kaalutlusi. Samuti peaks see tunnustama avatud teaduse väärtust ja austama kaitsemeetmeid akadeemilise vabaduse ning teadusuuringute ja teadusliku autonoomia säilitamiseks.
6. Ettevõtjad peaksid andmete kogumisel, jagamisel ja kasutusel suurendama andmetele juurdepääsu ja jagamise korra läbipaistvust ning järgima kogu andmeväärtuse tsükli jooksul vastutustundlikke andmehaldustavasid, mis vastavad suuniseid järgivate valitsuste kohaldatavatele, laialdaselt tunnustatud või aktsepteeritud standarditele ja kohustustele, hõlmates muu hulgas tegevusjuhendeid, eetikapõhimõtteid, tarbijatega manipuleerimise ja sundimise vältimise eeskirju ning eraelu puutumatus ja andmekaitse norme.
7. Ettevõtjad peaksid vastavalt oma olukorrale toetama koostööpüüdlusi asjakohastel foorumitel, et edendada avatud, vaba, üleilmset, koostalitlusvõimelist, usaldusväärset, juurdepääsetavat, taskukohast, turvalist ja vastupidavat interneti, sealhulgas austades sõnavabadust ning vabadust rahumeelselt koguneda ja ühineda ning järgides suunistes käsitletud küsimusi.

Kommentaari IX peatüki kohta Teadus, tehnoloogia ja innovatsioon

105. Tehnoloogia arendusel, litsentsimisel, müügil, kauplemisel ja kasutamisel on suur mõju suunistes käsitletavatele küsimustele, sealhulgas säästvatele arengule, inimõigustele, majanduslikule osalusele, demokraatia kvaliteedile, sotsiaalsele ühtekuuluvusele, kliimamuutustele, ülemaailmsele ettevõtlus- ja töömaastikule ning turudünaamikale. Teadusuuringud ja tehnoloogilised uuendused on suurendanud tootlikkust kõigis sektorites, sealhulgas ettevõtjate suutlikkust läbi viia hoolsusuuringuid ja panustada säästvasse arengusse, kuid neid võib seostada ka katsumuste ja kahjulike mõjudega.

106. Arvestades selle teema muutuvat olemust ja asjaolu, et see puudutab paljusid küsimusi, on selle peatüki ulatus lai ja kõikehõlmav, et tagada selle jätkuv asjakohasus seoses teaduse, tehnoloogia ja innovatsiooni tulevase arenguga seotud riskidega.

107. Teadmispõhises ja üleilmastavas majanduses on juurdepääs tehnoloogiale, andmetele ja oskusteabele ning oskus neid kasutada ettevõtja tootlikkuse parandamiseks hädavajalik. Juurdepääs on oluline ka tehnoloogilise progressi kogu majandust hõlmavate mõjude, sealhulgas tootlikkuse kasvu ja töökohtade loomise jaoks säästva arengu kontekstis.³ Rahvusvahelised ettevõtjad moodustavad olulise piiriülese tehnosiirde kanali. Nad saavad aidata parandada oma asukohariikide riikliku uuendusvõimet, luues ja levitades kodumaistes ettevõtjates ja institutsioonides uusi tehnoloogiaid ning soodustades nende kasutust. Rahvusvaheliste ettevõtjate teadus- ja arendustegevus ning investeringud uutesse tehnoloogiatesse, kui need on riikliku innovatsioonisüsteemiga hästi ühendatud, võivad aidata edendada nende asukohariikide majandus- ja sotsiaalarengut. Dünaamilise innovatsioonisüsteemi arendamine asukohariigi omakorda avardab rahvusvaheliste ettevõtjate ärivõimalusi.

108. Peatüki eesmärk on seega edendada rahvusvaheliste ettevõtjate teadus- ja arendustegevuse tulemuste levitamist tegutsemisriikides, aidates seeläbi kaasa asukohariikide uuendusvõimele majandusliku teostatavuse ja konkurentsivõime piires ning kooskõlas eraelu puutumatus, andmekaitse, turvalisuse, intellektuaalomandi kaitse ja konfidentsiaalsuskohustustega. Sellega seoses võiks tehnoloogia levitamist edendada ka uut tehnoloogiat hõlmavate toodete turustamise, protsessiuuenduste litsentsimise, teadus- ja tehnoloogiavaldkonna töötajate värbamise ja koolitamise ning teadusuuringute ja arendustegevuse koostööalgatuste väljatöötamise kaudu. Tehnoloogia müümise või litsentsimise puhul peaksid läbiräägitavad tingimused olema sobivad mõlemale poolele, kuid rahvusvahelised ettevõtjad peaksid arvestama ka tehnoloogia pikaajaliste arengu-, keskkonna- ja ühiskonnamõjudega. Oma tegevuse raames saavad rahvusvahelised ettevõtjad teha kindlaks oma rahvusvaheliste tütarettvõtjate, alltöövõtjate ja muude ärisuhetega seotud üksuste uuendusvõime ning seda parandada. Peale selle saavad rahvusvahelised ettevõtjad juhtida tähelepanu kohaliku teadus- ja tehnoloogiataristu füüsilisele ja institutsionaalsele tähtsusele. Seejuures saavad rahvusvahelised ettevõtjad aidata sõnastada asukohariikide valitsuste poliitikaraamistikke, mis aitavad kaasa dünaamiliste innovatsioonisüsteemide väljatöötamisele.

109. Teaduse all mõistetakse siin muu hulgas ka uurimistööd ja uurimist. Tehnoloogia all mõistetakse siin digitehnoloogiat, mittedigitaalset tehnoloogiat, digiteenuseid ning digitaalseid ökosüsteeme, mis hõlbustavad nende arendust ja kasutust. Innovatsiooni ja uuenduse all mõistetakse siin uue või täiustatud toote, teenuse või protsessi väljatöötamist eesmärgiga teha see potentsiaalsetele kasutajatele kättesaadavaks või ettevõttes kasutusele võtta.

110. Andmeid mõistetakse siin kui struktureeritud või struktureerimata vormingus salvestatud teavet, sealhulgas teksti, kujutisi, heli ja videot, nagu kirjeldatud asjakohastes OECD soovitusetes. Andmepõhine innovatsioon ja

³ Punkt 7 ei piira valitsuste positsioone elektroonilise kaubanduse valdkonnas Maailma Kaubandusorganisatsioonis (WTO). Selle eesmärk ei ole jätta tähelepanuta muid olulisi avaliku korra huve, mis võivad olla seotud interneti kasutusega ja mida tuleks arvesse võtta. Mõned riigid on sellega seoses viidanud Tunise 2005. aasta infoühiskonna tegevuskavale.

andmemahukas teadus annavad tohutult palju võimalusi tegelemaks suurte ühiskondlike katsumustega. Avatud teadusalgatustel ja andmetele juurdepääsul on olnud kaugeleulatuvad mõjud teadustulemuste reprodutseeritavusele, teadmiste levitamisele ühiskonnas, valdkondade koostööl, ressursitõhususele, tootlikkusele ja konkurentsivõimele. Piiriülesed andmevood on vajalikud rahvusvahelise kaubanduse, teabe- ja teadmistevahetuse toetamiseks, et ületada digilõhed ja tagada säästev areng. Punkti 2 eesmärk on neid eeliseid tugevdada, kuid selles tunnistatakse ka varguriske ning andmete vastutustundetut jagamist ja kasutust, mis võib kahjustada üksikisiku privaatsust ja ohustada riigi julgeolekut. Andmeökosüsteemis olevaid ettevõtjaid, sealhulgas andmevaldajaid, -tootjaid ja -vahendajaid, nagu on määratletud soovitusel andmetele juurdepääsu ja andmete jagamise parandamise kohta [\[OECD/LEGAL/0463\]](#), innustatakse kaaluma soovitusi vastutustundliku andmetele juurdepääsu, jagamise ja kasutuse kohta, nagu on kirjeldatud nimetatud soovitusel, mille eesmärk on tagada vajalike andmete konfidentsiaalsuse, terviklikkuse, turvalisuse ja kättesaadavuse meetmete rakendamine kogu andmete väärtusahelas, eriti bioloogiliste andmete (nt DNA) halduse kontekstis ning andmete avaldamisel õiguskaitseorganitele ja teistele valitsusasutustele.

111. Punktis 4 on ette nähtud, et ootused ettevõtjatele on proportsionaalsed vältimaks soovimatuid tagajärgi tekitavaid tingimusi. Samuti peaksid ettevõtjad tegema jõupingutusi, et teha kindlaks olukorrad, kus mingid isikud võivad püüda tehnosiirdest kasu saada, et kuritarvitada tsiviiltehnoloogiat.

112. Il peatüki järgi sõltub teaduse, tehnoloogia ja uuendusega seotud kahjulike mõjude hoolsuskohustuse olemus ja ulatus konkreetse olukorra asjaoludest ning hõlmab prioriteetide riskipõhist seadmist. Seejuures peaks arvesse võtma teadaolevaid või mõistlikult prognoositavaid asjaolusid, mis on seotud toote või teenuse kasutusega selle ettenähtud otstarbe järgi või mõistlikult prognoositava ebaõige kasutuse või väärkasutuse tingimustes, mis võivad põhjustada kahjulikke mõjusid.

113. Ettevõtjad, kes on seotud uue tehnoloogia või olemasolevate tööriistade uute rakenduste väljatöötamisega, peaksid võimaluste piires ette nägema uudse tehnoloogiaga seotud eetilisi, õiguslikke, tööalaseid, sotsiaalseid ja keskkondlikke katsumusi ning nendega vajaduse korral tegelema, edendades samal ajal vastutustundlikku innovatsiooni, suheldes ja jagades teavet kohalike reguleerivate asutuste ja töötajate esindajatega. Lisaks juhiste soovitustele ja nende rakendamisele õhutatakse ettevõtjaid kaaluma innovatsiooniprotsessi kohta saadaolevaid juhiseid, sealhulgas tehisintellekti ja neurotehnoloogia valdkonna asjakohaseid OECD standardeid, sealhulgas tehisintellekti soovitusi [\[OECD/LEGAL/0449\]](#) ja soovitusi vastutustundliku neurotehnoloogilise innovatsiooni kohta [\[OECD/LEGAL/0457\]](#).

114. Digiturvalisus on kõigi huvirühmade, sealhulgas ettevõtjate, klientide ja valitsuste jagatud vastutus. Digiturvalisusega seotud juhtumid, näiteks volitamata juurdepääs süsteemidele või tarkvarale, ohustatud kontod, andmete kadumine või vargus või IT-ressursside rünne, võivad kahjustada ettevõtjaid, valitsusi ja üksikisikuid, kahjustades nende andmete, infosüsteemide ja võrkude kättesaadavust, terviklikkust ja/või konfidentsiaalsust. Ettevõtjad peaksid digitaalse turvalisuse riskijuhtimist korraldama viisil, mis on kooskõlas juhendi teiste peatükkidega. Privaatsust arvestavad põhimõtted, tugeva krüptimise, lubade ja juurdepääsu haldusprotokollide kasutus ning muud parimad tavad võivad vähendada ohte ja kahjusid. Ettevõtjad peaksid andmevaldkonnas arvesse võtma ka asjakohaseid OECD standardeid.

115. Kõigis tegevustes, mis käsitlevad laste ja noorte osalust või nende seotust digikeskkonnaga, peaksid ettevõtjad võtma vajaduse korral eelkõige arvesse lapse parimaid huve ning oma hoolsuskohustuses kindlaks tegema, kuidas saab digikeskkonnas austada laste ja noorte õigusi ning kaitsta ja edendada laste ja noorte heaolu, ning võtma selleks asjakohaseid meetmeid, mis on kooskõlas soovitusel laste digikeskkonna kohta [\[OECD/LEGAL/0389\]](#) ja OECD suunistega digiteenuste pakkujatele.

X. Konkurents

Ettevõtjad peaksid:

1. Ettevõtjate tegevus peaks olema kooskõlas kõigi kohaldatavate konkurentsi puudutavate õigusnormidega, ning tegevuse käigus tuleks arvesse võtta konkurentsiõigust riikides, kus ettevõtjate tegevusel võib olla konkurentsi kahjustav mõju.
2. Ettevõtjad peaksid hoiduma konkureerivate ettevõtjate vaheliste konkurentsi kahjustavate kokkulepete sõlmimisest või täitmisest, sealhulgas kokkulepetest, mis hõlmavad järgmist:
 - a) hindade fikseerimine;
 - b) kokkulepitud pakkumuste tegemine (kuritahtlikult kooskõlastatud pakkumused);
 - c) toodangu piirkoguste või kvootide kindlaksmääramine;
 - d) turgude jagamine või jaotamine klientidest, tarnijatest, piirkondadest või ärivaldkondadest lähtuvalt.
3. Ettevõtjad peaksid tegema koostööd uurivate konkurentsiasutustega, tehes selleks muu hulgas ning kohaldatavate õigusnormide ja asjakohaste õiguskaitsevahendite alusel järgmist: reageerivad võimalikult kiiresti ja täiel määral teabenõuetele ning kaaluvad olemasolevate vahendite, näiteks vajaduse korral konfidentsiaalsusnõudest loobumise kasutamist, et edendada uurimisasutuste vahel tõhusat ja tulemuslikku koostööd.
4. Ettevõtjad peaksid korrapäraselt suurendama töötajate teadlikkust sellest, kui oluline on järgida kõiki kohaldatavaid konkurentsi puudutavaid õigusnorme, ning eelkõige koolitama ettevõtja kõrgemat juhtkonda konkurentsiküsimustes.

Kommentaariid X peatüki kohta Konkurents

116. Siinsetes soovitustes rõhutatakse konkurentsialaste õigusnormide tähtsust nii riiklike kui ka rahvusvaheliste turgude tõhusa toimimise jaoks ning kinnitatakse veelkord, et nii kodumaiste kui ka rahvusvaheliste ettevõtjate jaoks on oluline neid õigusnorme järgida. Samuti püütakse nende soovitustega tagada, et kõik ettevõtjad oleksid teadlikud konkurentsi puudutavate õigusaktide reguleerimisalaga, nendes sätestatud kaitsemeetmete ja karistustega seonduvatest arengutest ning konkurentsiasutuste koostöö ulatusest. Mõistet „konkurentsi puudutav” kasutatakse, et viidata õigusaktidele, sh kartelli- ja monopolivastastele õigusaktidele, millega on keelatud järgmine tegevus: a) konkurentsi kahjustavate kokkulepete sõlmimine; b) turuvõimu või turgu valitseva seisundi kuritarvitamine; c) turuvõimu või turgu valitseva seisundi omandamine muude vahenditega peale tulemusliku tegevuse; ja d) konkurentsi märkimisväärne vähendamine või tõhusa konkurentsi märkimisväärne tõkestamine ühinemiste või omandamiste kaudu.

117. Üldiselt on konkurentsi puudutavate õigusnormide ja põhimõtete järgi keelatud: a) raskekujuliselt piiravad kartellid; b) konkurentsi kahjustavad muud kokkulepped; c) konkurentsi kahjustav tegevus, mille puhul kasutatakse ära või laiendatakse turgu valitsevat seisundit või turuvõimu; ja d) konkurentsi kahjustavad ühinemised ja omandamised.

Vastavalt OECD nõukogu soovitusele, mis käsitleb konkurentsi piiravate kartellide vastu võetavaid tõhusaid meetmeid [[OECD/LEGAL/0452](#)], on alapunktis a osutatud konkurentsi kahjustavad kokkulepped konkurentsi raskekujuliselt piiravad kartellid, kuid soovitusel võetakse arvesse erinevusi liikmesriikide õigusnormides, sealhulgas erinevusi sätestatud erandites või sätetes, mille kohaselt on lubatud teha erand või anda luba seoses tegevusega, mis vastasel korral oleks keelatud. Käesolevates suunistes ei soovitata ettevõtjatel loobuda seaduses sätestatud erandite ega asjakohaste sätete kasutusvõimalustest.

Alapunktides b ja c esitatud kategooriad on üldisemad, sest muud liiki kokkulepete ja ühepoolse tegevuse mõju ei ole nii selgepiiriline, ning ollakse vähem üksmeelel selles, millist tegevust tuleks pidada konkurentsi kahjustavaks.

118. Konkurentsipoliitika eesmärk on aidata parandada üldist heaolu ja suurendada majanduskasvu, edendades turutingimusi, milles kaupade ja teenuste laadi, kvaliteedi ja hinna määravad kindlaks konkurentsivõimelised turujõud. See on kasulik nii tarbijatele kui ka riigi majandusele tervikuna. Samuti on selline konkurentsi soodustav keskkond kasulik ettevõtjatele, kes reageerivad tõhusalt tarbijate nõudmistele. Ettevõtjad saavad sellele protsessile kaasa aidata, jagades teavet ja nõuandeid, kui valitsused arutavad õigusakte ja poliitikat, mis võivad vähendada tõhusust või muul moel piirata turgude konkurentsivõimet.

119. Ettevõtjad peaksid olema teadlikud, et konkurentsi puudutavaid õigusakte jõustatakse jätkuvalt ja on üha tavapärasem, et kõnealuste õigusaktidega keelatakse ka välismaal tehtav konkurentsi kahjustav tegevus, kui see avaldab kahjulikku mõju kodumaistele tarbijatele. Lisaks on piiriülese kaubanduse ja investeerimise puhul tõenäolisem, et ühes riigis toimuv konkurentsi kahjustav tegevus avaldab kahjulikku mõju ka teistes riikides. Sellepärast peaksid ettevõtjad võtma arvesse nii tegutsemisriigi kui ka kõikide nende riikide õigusnorme, kus nende tegevuse mõju tõenäoliselt tunda on.

120. Peale selle peaksid ettevõtjad tunnistama, et konkurentsiasutused teevad üha tihedamat ja tõhusamat koostööd konkurentsi kahjustava tegevuse uurimisel ja selle vastu võitlemisel. Vt asjakohaseid OECD standardid konkurentsipoliitika valdkonnas. Kui eri riikide konkurentsiasutused uurivad sama tegevust, soodustab ettevõtjate poolt ametiasutuste koostöö hõlbustamiseks antav abi järjepidevate ja usaldusväärsete otsuste tegemist ning konkurentsi soodustavate kaitsemeetmete kehtestamist, võimaldades samas nii valitsustel kui ka ettevõtjatel kulusid kokku hoida.

121. Kuigi ettevõtjad ja nendega seotud koostööalgatused peaksid astuma ennetavaid samme, et mõista oma asukohariigis olevaid konkurentsioiguse küsimusi ja vältida tegevusi, mis võiksid kujutada endast konkurentsioiguse rikkumist, ei ole usaldusväärsed vastutustundliku äritegevuse algatused oma olemuselt konkurentsioiguse eesmärkidega vastuolus ja tavaliselt ei ole selliste algatustega seotud koostöö nimetatud seadustega vastuolus.

122. Sõltuvalt riigisisest kontekstist võib ettevõtjatele kehtida konkurentsioigus, kui nad ostavad töötajatelt tööjõuisendit sarnaselt muude kaupade ja teenustega. Sel juhul võidakse kohaldada rangeid sanktsioone, kui tööandjad on palkades (kindlaks määratud palgad) ja töölevõtmistavades (nt töötajate värbamist ja palkamist keelavad omavahelised kokkulepped) kokku leppinud. Seetõttu peaksid ettevõtjad tagama, et nad järgivad oma värbamis- ja tööhõivepoliitikas ning ühinemiste ja ülevõtmiste kavandamisel kehtivaid seadusi.

XI. Maksustamine

1. Oluline on, et ettevõtjad annaksid oma panuse asukohariigi rahandusse, täites oma maksukohustust õigel ajal. Eelkõige peaksid ettevõtjad järgima oma tegutsemisriikide makse käsitlevate õigusnormide sätteid ja mõtet. Seaduse mõtte järgimine tähendab õigusakti eesmärgist kinnipidamist ja selle täitmist. Selline tõlgendus ei nõua, et ettevõtja teeks makseid suuremas summas, kui seadusega kohustatud. Maksukuulekus hõlmab meetmeid nagu õigeaegne asjakohase või seadusega nõutava teabe esitamine asjaomastele asutustele, et määrata ettevõtjale õiged maksusummad, ja siirdehindade määramise tavade järgimine turuväärtuse põhimõtte järgi.
2. Maksudest lähtuv äriühingu juhtimine ja makse käsitlevate õigusnormide järgimine peaksid olema ettevõtjate kontrolli- ja üldiste riskijuhtimissüsteemide olulised osad. Eelkõige peaksid ettevõtjate juhatused võtma vastu maksuriski juhtimise strateegiad tagamaks, et maksustamisega seonduvad finants-, regulatiiv- ja maineriskid oleksid täielikult kindlaks määratud ja neid oleks hinnatud.

Kommentaari XI peatüki kohta Maksustamine

123. Ettevõtjatel on maksunduses ühiskondlik roll, mis tähendab, et ettevõtjad peaksid järgima makse käsitlevate õigusnormide sätteid ja mõtet kõigis tegutsemisriikides, tegema koostööd ametiasutustega ning andma neile asjakohast või nõutavat teavet. Ettevõtja järgib makse käsitlevate õigusnormide sätteid ja mõtet siis, kui ta astub mõistlikke samme õigusnormi eesmärgi kindlaksmääramiseks ning tõlgendab asjaomaseid maksueeskirju kooskõlas nimetatud eesmärgiga, lähtudes õigusnormi sõnastusest ja õigusnormi väljatöötamise ajal koostatud asjakohastest ettevalmistavatest dokumentidest. Tehinguid ei tohiks struktureerida nii, et neil on maksumõju, mis on vastuolus tehingu aluseks olevate majanduslike tagajärgedega, välja arvatud juhul, kui on olemas konkreetne õigusnorm, mis on kavandatud sellist tulemust silmas pidades. Sellisel juhul peaks ettevõtja mõistlikul määral uskuma, et tehing on struktureeritud nii, et tehingu tulemus ei ole ettevõtja jaoks maksustamise seisukohalt vastuolus õigusnormide eesmärkidega.

124. Maksukuulekus tähendab ka koostöö tegemist maksuasutustega ning neile nõutava teabe esitamist eesmärgiga tagada makse käsitlevate õigusnormide tõhus ja õiglane kohaldamine. Koostöö peaks hõlmama õigeaegset ja täies mahus vastamist pädeva asutuse teabetaotlustele, mis on esitatud kooskõlas maksulepingu või teabevahetuskokkuleppe sätetega. Sellise teabe esitamise kohustuse suhtes kehtivad siiski teatavad piirangud. Eelkõige luuakse käesolevates suunistes seos selle vahel, millist teavet nõutakse ning milline on selle teabe asjakohasus kohaldatavate maksualaste õigusnormide jõustamise jaoks. Seeläbi tunnistatakse vajadust leida tasakaal kohaldatavate maksualaste õigusnormide järgimisega seonduva ettevõtjate halduskoormuse ning maksuasutuste vajaduse vahel saada terviklikku, õigeaegset ja korrektset teavet, mis võimaldab neil makse käsitlevaid õigusnorme jõustada.

125. Ettevõtjate võetud kohustus teha koostööd, soodustada läbipaistvust ja järgida makse käsitlevaid õigusnorme peaks kajastuma riskijuhtimissüsteemides, -struktuurides ja -põhimõtetes. Kui ettevõtja on korporatiivne juriidiline isik, on juhatusel võimalik hallata maksuriski mitmel viisil. Näiteks peaks juhatuse ennetavalt välja töötama asjakohased maksupoliitika põhimõtted, samuti seadma sisse ettevõttesisesed maksualased kontrollisüsteemid, et juhtkonna tegevus oleks kooskõlas juhatuse seisukohtadega maksuriskide kohta.

Juhatus tuleks teavitada kõigist potentsiaalselt olulistest maksuriskidest ning tuleks määrata kindlaks, kes vastutab ettevõttesisesel maksukontrolli tegemise ja juhatusele aru andmise eest. Igakülgne ning makse hõlmav riskijuhtimisstrateegia võimaldab ettevõtjal toimida hea ettevõtluskodanikuna ning hallata tõhusalt maksuriske, mis võib aidata vältida ettevõtja jaoks suuri finants-, regulatiiv- ja maineriske.

126. Maksude läbipaistvus toetab riigi maksusüsteemi terviklikkust ning on oluline viis tagada ja näidata, et ettevõtjad järgivad maksuseadusi. Ühes riigis asuval rahvusvaheliste ettevõtjate grupi liikmel võivad olla ulatuslikud majandussuhted sama rahvusvaheliste ettevõtjate grupi liikmetega, kes asuvad teistes riikides. Sellised suhted võivad mõjutada iga poole maksukohustust. Sellest tulenevalt võib maksuasutustel olla vaja saada teavet teistest riikidest, et neil oleks võimalik neid suhteid hinnata ja määrata kindlaks selle rahvusvaheliste ettevõtjate grupi liikme maksukohustus, kes tegutseb nende haldusalas. Esitatav teave on piiratud taaskord sellega, mis on asjakohane või seadusega nõutav nende majandussuhete kavandatavaks hindamiseks eesmärgiga määrata kindlaks rahvusvaheliste ettevõtjate grupi liikme õige maksukohustus. Rahvusvahelised ettevõtjad peaksid selle teabe andmisel koostööd tegema. Mitmed OECD/G20 maksubaasi kahanemise ja kasumi ümberpaigutamise kaasavas raamistiku (BEPS) meetmed on suunatud läbipaistvuse suurendamisele, näiteks riigipõhiste aruannete koostamine ja vahetamine (BEPS-meede 13), kohustuslik spontaanne teabevahetus maksumaksjapõhiste otsuste kohta (BEPS-meede 5) ja kohustuslikud avalikustamise eeskirjad seoses agressiivsete maksuplaneerimisskeemidega (BEPS-meede 12).

127. Siirdehindade määramine on ettevõtjate ühiskondliku rolli ja maksustamise seisukohalt eriti oluline teema. Ülemaailmse kaubanduse ja piiriüleste otseinvesteeringute väga suur kasv (ja rahvusvaheliste ettevõtjate tähtis osa sellises kaubanduses ja sellistes investeeringutes) tähendab, et siirdehindade määramine on rahvusvaheliste ettevõtjate grupi liikmete maksukohustuse kindlaksmääramise oluline aspekt, sest see mõjutab otseselt maksubaasi jagunemist ettevõtja tegutsemisriikide vahel. OECD mudellepingus ning arenenud ja arenguriikide vahelises ÜRO topeltmaksustamise vältimise mudelkonventsioonis sisalduv reaalturuväärtuse põhimõte on rahvusvaheliselt aktsepteeritud standard kasumi korrigeerimiseks sidusettevõtjate vahel. Reaalturuväärtuse põhimõtte kohaldamine aitab vältida kasumi ja kahjumi ebaõiget suunamist ning vähendab topeltmaksustamise riske. Selle põhimõtte nõuetekohaseks kohaldamiseks peavad rahvusvahelised ettevõtjad tegema koostööd maksuasutustega ning esitama kogu vajaliku või seaduses nõutava teabe seoses sellega, milline siirdehinna määramise meetod valiti ettevõtjate ja nendega seotud isikute tehtavateks rahvusvahelisteks tehinguteks. Tunnistatakse, et sageli on nii rahvusvahelistel ettevõtjatel kui ka maksuhalduritel raske kindlaks teha, kas siirdehinna määramine kajastab asjakohaselt reaalturuväärtuse standardit (või põhimõtet), ning selle põhimõtte kohaldamine ei ole täppisteadus.

128. OECD rahanduskomitee töötab välja soovitusi, mille abil tagada, et siirdehindade määramine on kooskõlas reaalturuväärtuse põhimõttega. Selle töö tulemusel avaldati 1995. aastal OECD siirdehindade alased suunised rahvusvahelistele ettevõtjatele ja maksuhalduritele (edaspidi „OECD siirdehindade alased suunised“), mida käsitleti sidusettevõtjate vaheliste siirdehindade kindlaksmääramise soovitusel [[OECD/LEGAL/0279](#)] (rahvusvaheliste ettevõtjate grupi liikmeid käsitletakse tavaliselt sidusettevõtjatena). OECD siirdehindade alaseid suuniseid ning nimetatud OECD nõukogu soovitusi on pidevalt ajakohastatud, et võtta arvesse muutusi ülemaailmses majanduses ning maksuhaldurite ja maksumaksjate kogemusi seoses siirdehindade määramisega. Oluline on see, et nõukogu soovitus vaadati 2017. aastal üle, et kajastada nõukogu poolt BEPSi paketi heakskiitu, tugevdada siirdehindade alaste suuniste mõju ja asjakohasust väljaspool OECD liikmesust ning pakkuda valitsustele ja maksumaksjatele suuremat selgust ja õiguskindlust siirdehindade tulevaste versioonide osas, toetades nende õigeaegset rakendamist. OECD nõukogu võttis 2008. aastal vastu soovituse, milles käsitleti reaalturuväärtuse põhimõtet, nagu seda kohaldatakse kasumi püsivale tegevuskohale omistamise suhtes, et määrata kindlaks asukohariigi maksustamispädevus maksulepingu alusel.

129. OECD siirdehindade alastes suunistes keskendutakse reaalturuväärtuse põhimõtte kohaldamisele, et hinnata siirdehindade määramist sidusettevõtetes. OECD siirdehindade alaste suuniste eesmärk on aidata (nii OECD liikmeks olevate riikide kui ka OECD-väliste riikide) maksuhaldureid ja rahvusvahelisi ettevõtjaid, esitades vastastikku rahuldavaid lahendusi siirdehindadega seotud juhtumite kohta, viies seeläbi miinimumini konfliktid maksuhaldurite ning maksuhaldurite ja rahvusvaheliste ettevõtjate vahel ning hoides ära kulukad kohtuvaidlused. Rahvusvahelisi ettevõtjaid innustatakse järgima OECD muudetud ja täiendatud siirdehindade alaseid suuniseid tagamaks, et nende siirdehinnad on kooskõlas reaalturuväärtuse põhimõttega.

130. Rahvusvaheliste ettevõtjate gruppide suhtes kohaldatava rahvusvahelise maksuarhitektuuri sidusust ja järjepidevust tugevdati laiemalt OECD/G20 maksubaasi kahanemise ja kasumi ümberpaigutamise projekti kaudu. Eelkõige hõlbustab mitmepoolne konventsioon maksubaasi kahanemise ja kasumi ümberpaigutamise kohta [\[OECD/LEGAL/0432\]](#) mitmete meetmete rakendamist, et vältida maksustamise vältimise vastu ja parandada rahvusvaheliste maksueeskirjade sidusust, sealhulgas maksustamise miinimumstandardit konventsiooni sätete kuritarvitamise vältimiseks ja vaidluste lahendamise parandamiseks. Selle süsteemi edu eeldus on positiivsete suhete, koostöö ja vastastikkuse võrgustik.

